

Aanvullende
aanvraagronde

B
2017
2020

RAAD
VOOR
CULTUUR

CUL
TU
RELE

B
BASIS
INFRA
STRUC
TUUR

S

15 – 08 – 2016

Inhoud

Inleiding	3
Aanvullende aanvraagronde	4
Adviezen	5
Podiumkunsten	6
Theater	6
<i>Inleiding</i>	
<i>Aanvullende aanvraagronde</i>	7
Theater Utrecht	8
Beeldende kunst	10
Presentatie-instellingen	11
<i>Inleiding</i>	
<i>Aanvullende aanvraagronde</i>	11
de Appel	15
Extrapool	19
Framer Framed	22
If I Can't Dance	25
Noorderlicht	28
Stroom Den Haag	32
W139	35
Overzicht aanvragen en bedragen	39
Aantal aanvragen	40
Bedragen per sector	41
Totaaloverzicht adviezen	42
Bijlage	57
Subsidieregeling, adviesaanvraag aanvullende aanvraagronde	58
Overzicht samenstelling commissie Beeldende kunst	
<i>Presentatie-instellingen</i>	59
Colofon	60

Inleiding

Aanvullende aanvraagronde

In het advies over de BIS dat de raad op 19 mei 2016 heeft uitgebracht, bleven twee plekken onbezet: één plek voor een presentatie-instelling en één voor een middelgroot theatergezelschap. De minister heeft deze plekken opnieuw opengesteld, waarop er in totaal acht subsidieaanvragen werden ingediend: zeven door presentatie-instellingen en één door een theatergezelschap.

De Raad voor Cultuur heeft deze aanvragen in de zomer beoordeeld en brengt op basis hiervan op 15 augustus 2016 acht adviezen uit. Zie voor de beoordelingen en de afwegingen de 'Inleiding Theater', de 'Inleiding Presentatie-instellingen' en de adviezen over Theater Utrecht, 'de Appel', 'Extrapool', 'Framer Framed', 'If I Can't Dance', 'Noorderlicht', 'Stroom Den Haag' en 'W139'.

Adviezen

Podiumkunsten

Theater

Inleiding Theater Aanvullende aanvraagronde

Op 19 mei 2016 adviseerde de raad positief over de BIS-aanvragen van zeven theatergezelschappen in Nederland in het kader van de Subsidieregeling culturele basisinfrastructuur 2017 – 2020; het gaat om instellingen in Amsterdam, Arnhem, Den Haag, Groningen, Leeuwarden, Maastricht en Rotterdam. Voor een achtste gezelschap, gevestigd Tilburg, werd een subsidiebedrag gereserveerd, dat wordt toegekend als het gezelschap voldoet aan enkele voorwaarden. De beschikbare plek voor een middelgrote theaterinstelling in het kernpunt Utrecht werd opnieuw opengesteld, omdat de enige aanvrager uit dat kernpunt een negatief advies kreeg op basis van een te laag eigen inkomstenpercentage.

De raad ontving voor de aanvullende ronde één aanvraag van dezelfde aanvrager, Theater Utrecht. In haar adviesaanvraag van 19 juli 2016 verzocht de minister de raad opnieuw te adviseren over deze instelling. Met het oog op het eerdere positieve oordeel van de raad over deze instelling en het belang van een goede geografische spreiding van het aanbod van algemeen theater, wijst de minister in haar brief op artikel 3.7, eerste lid, van de Regeling op het specifiek cultuurbeleid 2017 – 2020, die de mogelijkheid geeft af te wijken van in de regeling gestelde vereisten.

De raad adviseert positief over de subsidieaanvraag van Theater Utrecht. Hij verwijst voor de inhoud ervan naar het 'advies'.

Theater Utrecht

Stichting Theater Utrecht (hierna: Theater Utrecht) brengt grote- en middenzaalproducties in Utrecht en in de rest van Nederland. Het gezelschap wil 'op het snijvlak van verbeelding, verdieping en verbinding zoeken naar theatrale antwoorden op fundamentele vragen van mensen in een gespannen tijdgericht'. De canon van toneelteksten en literatuur wordt daarbij als instrument gehanteerd. De instelling profileert zich als het theatergezelschap van Midden-Nederland. Via intensieve samenwerkingen met Utrechtse (culturele) instellingen en podia en het eigen theater De Paardenkathedraal positioneert het gezelschap zich in de stad Utrecht.

Subsidieadvies

De Raad voor Cultuur adviseert Stichting Theater Utrecht een subsidiebedrag toe te kennen van € 1.600.000.

De Raad voor Cultuur oordeelt positief over de tweede subsidieaanvraag van Theater Utrecht. In de eerste aanvraagronde voldeed de instelling ook ruimschoots aan de inhoudelijke beoordeling, maar ze kreeg toen een negatief advies omdat zij niet voldeed aan de eigen inkomstennorm met betrekking tot de huidige subsidieperiode. Omdat de plek voor een theatergezelschap in Utrecht dientengevolge niet kon worden ingevuld, heeft de minister besloten een aanvullende aanvraagronde in te stellen. Zodoende konden ook andere instellingen een subsidieaanvraag indienen als middelgroot gezelschap in het kernpunt Utrecht. Theater Utrecht is de enige aanvrager en de beoordeling is positief.

De raad wijst erop dat ook uit de nieuwe aanvraag blijkt dat over de huidige subsidieperiode niet wordt voldaan aan de eigen inkomstennorm. De raad is ermee bekend dat dit het onontkoombare gevolg is geweest van de transitie van de Utrechtse Spelen naar Theater Utrecht, een uitzonderlijke situatie. Uit de begroting blijkt echter dat de eigen inkomstennorm in de komende jaren zal worden gehaald. Met het oog hierop en gezien het belang van een goede geografische spreiding van het theateraanbod adviseert de raad Theater Utrecht subsidie toe te kennen.

Beoordeling

Theater Utrecht blijft in zijn nieuwe plan dicht bij zijn vorige aanvraag van 1 februari 2016. Op een tweetal punten heeft de instelling haar aanvraag aangepast. De paragraaf 'publieksbereik/marketing' is herschreven en er is in de begroting een extra onderbouwing van de prestaties opgenomen.

Vanwege de geringe omvang van de aanpassingen ziet de raad geen aanleiding om in dit advies te reageren op de gehele aanvraag van Theater Utrecht. De raad gaat alleen in op de nieuwe passages, uiteraard in relatie tot zijn eerdere advies en het aanvullende advies.

De raad oordeelt onverminderd positief over de plannen van Theater Utrecht. Zo schreef de raad reeds in zijn eerdere advies dat het gezelschap de afgelopen jaren een grote bevoegdheid heeft getoond om weer financieel gezond te worden en dat hij vertrouwen heeft in de ambities voor de komende periode.

Theater Utrecht besteedt in de nieuwe aanvraag extra aandacht aan de wijze waarop hij de publieksbinding en -groei (met name buiten de eigen standplaats) voor ogen heeft voor

€ 1.600.000

**geadviseerd
subsidiebedrag**

€ 1.600.000

**gevraagd
subsidiebedrag**

De aanvraag is gebaseerd op artikel 3.48 van de Regeling aanvullende aanvraagronde culturele basisinfrastructuur 2017 – 2020.

komende periode. Het gezelschap verbindt allereerst zijn kernwaarden ‘verbinding, verdieping en verbeelding’ sterker aan de manier waarop hij de relatie met zijn publiek wil behouden en opbouwen. De raad vindt dit helder verwoord in het plan en is van mening dat er een gezonde ambitie uit spreekt.

Daarnaast beschrijft Theater Utrecht concrete marketingstrategieën en samenwerkingen met schouwburgen in de speelsteden. Deze aanvullende informatie geeft de raad voldoende vertrouwen in de manier waarop het gezelschap ook publiek buiten de eigen standplaats wil bereiken. De nadere onderbouwing van de prestaties die Theater Utrecht in de begroting heeft opgenomen biedt een realistische grondslag voor de bezoekersdoelstellingen.

Dit alles beschouwend ziet de raad de komende periode van Theater Utrecht met vertrouwen tegemoet.

Beeldende kunst

Presentatie-instellingen

Inleiding

Presentatie-instellingen

Aanvullende aanvraagronde

Op 19 mei 2016 adviseerde de raad positief over de BIS-aanvragen van vijf presentatie-instellingen in het kader van de Subsidieregeling culturele basisinfrastructuur 2017 – 2020: BAK, Marres, MU, West Den Haag en Witte de With. Aangezien de regeling plaats biedt aan zes presentatie-instellingen heeft de minister een aanvullende ronde geopend voor één plek in de BIS.

De raad ontving hierop zeven aanvragen. Vier aanvragers zijn gevestigd in Amsterdam; de Appel, Frammer Framed, If I Can't Dance en W139. Eén aanvraag kwam van Extrapool uit Nijmegen (regio Oost), één aanvraag van Noorderlicht uit Groningen (regio Noord) en één van Stroom (Den Haag).

In haar adviesaanvraag van 19 juli 2016 verzocht de minister de raad de aanvragen te beoordelen in lijn met zijn eigen advies van 19 mei, waarin hij adviseerde de zesde plek voor een presentatie-instelling open te stellen voor een aanvrager in het kernpunt Amsterdam of de regio's Noord en Oost. De minister vroeg ook de aanvraag van Stroom Den Haag inhoudelijk te beoordelen, dit naar aanleiding van het feit dat in de toelichting op de aanvullende regeling met betrekking tot de standplaats wordt gerefereerd aan de Randstad in plaats van aan Amsterdam, zoals geadviseerd door de raad.

Zowel de Appel, Noorderlicht als Stroom Den Haag vroegen reeds in de vorige ronde vierjarige subsidie aan in het kader van de BIS, maar de raad adviseerde negatief over hun aanvraag. Noorderlicht en de Appel zijn opgenomen in de huidige BIS. Frammer Framed, If I Can't Dance en Extrapool deden voor het eerst een aanvraag. W139 ontving eerder landelijke meerjarige subsidie, maar niet in de BIS-periode 2013 – 2016.

Voor de zesde plek als presentatie-instelling in de BIS stelde de minister een bedrag beschikbaar van 225.000 euro. Twee aanvragers overvroegen dit budget ruim; de Appel vroeg 350.000 euro en Noorderlicht vroeg 360.000 euro. W139 vroeg 50.000 euro minder aan, Frammer Framed 25.000 euro minder. De overige aanvragers dienden een begroting in die paste bij het door het ministerie vastgestelde subsidiebedrag.

De raad adviseert de minister Frammer Framed op te nemen in de BIS 2017 – 2020.

Afwegingen

De raad heeft de aanvragen beoordeeld op dezelfde criteria als in de eerste aanvraagronde. Voor een toelichting op zijn werkwijze verwijst hij naar het beoordelingskader dat op 3 november 2015 is gepubliceerd. Bij de toetsing van de criteria houdt de raad rekening met de visie en het profiel van de aanvrager en de mate waarin deze consistent zijn vertaald in het plan.

Presentatie-instellingen worden gezien als onmisbare schakels voor talentontwikkeling van (Nederlandse) kunstenaars en voor (onafhankelijke) curatoren – met een voortdurende inzet op innovatie van de kunstsector. Voor presentatie-instellingen geldt dan ook dat voor wat betreft het criterium kwaliteit vooral wordt gekeken of instellingen een vernieuwend of experimenteel aanbod van hedendaagse beeldende kunst presenteren in een internationale context.

De raad vindt het belangrijk om dynamiek te stimuleren binnen de BIS en behalve voor

presentatie-instellingen die reeds naam en faam hebben opgebouwd ook ruimte te bieden voor nieuwkomers in het bestel. Hij is daarom verheugd dat ook enkele jonge, kleinere instellingen zich in deze ronde meldden, die de raad voor interessante alternatieve keuzemogelijkheden stelden. De raad bemerkt bij hen een nieuw elan op het gebied van presentatiewijzen, publieksbenadering en de omgang met kunstenaars en curatoren. Samen met het al langer bestaande aanbod vormen deze jongere instellingen een aantrekkelijk, dynamisch veld van presentatie-instellingen, zowel in als buiten de BIS. De raad heeft van alle aanvragen, zowel van deze nieuwe als van de al meer gevestigde instellingen, afgewogen in hoeverre van hen de komende vier jaar vernieuwing en experiment is te verwachten.

Framer Framed

Alle aanvragen overziend, waardeert de raad vooral de bevolgen aanvraag van Framer Framed. Deze presentatie-instelling presenteert voor de komende periode heldere, haalbare plannen en heeft de afgelopen periode blijk gegeven van een sterke, vernieuwende kijk op het presenteren van kunst. Als een van de weinige instellingen is Framer Framed al zeer doordrongen van het bewustzijn dat kunstinstellingen in deze tijd zich hebben te verhouden tot een cultureel diverse samenleving, met noodzakelijke gevolgen voor personeel en bestuur, gepresenteerde kunst(enaars) en publiek. Framer Framed onderzoekt met een internationaal en intercultureel programma de rol van kunst in een globaliserende samenleving, en in de activiteiten klinkt consequent de visie door dat kunst kan dienen om een nieuw discours op gang te brengen dat recht doet aan de complexiteit van de huidige samenleving en de belevingswereld van nieuwe publieksgroepen. Als jonge aanvrager toont Framer Framed zich bovendien al ver gevorderd in zijn profilering en uitwerking. Hoewel de financiële positie nog kwetsbaar is, zijn de gepresenteerde plannen concreet en realistisch. Framer Framed is bovendien gevestigd in Amsterdam, wat in lijn is met het advies van de raad om voor de zesde beschikbare plek een instelling aan te wijzen in het kernpunt Amsterdam of de regio's Noord en Oost.

de Appel

De raad heeft grote waardering voor de constructieve wijze waarop de Appel, een grote presentatie-instelling in Amsterdam, zich na het uitkomen van zijn vorige advies op 19 mei 2016 heeft beraden op zijn positie. De instelling heeft een intendant aangewezen, een nieuw bestuur samengesteld en een nieuwe directeur aangetrokken met een internationale staat van dienst. De raad heeft er vertrouwen in dat aangewezen partijen de Appel de komende tijd weer terug kunnen brengen naar zijn oude niveau. Helaas moet de raad constateren dat het nieuwe team van de Appel nog niet is toegekomen aan het uitzetten en het motiveren van een nieuwe artistiek-inhoudelijke koers, waardoor hij nog weinig zicht krijgt op de tentoonstellingen en activiteiten in de periode 2017 – 2020 en de vernieuwing die de Appel hiermee aanjaagt. De ingediende aanvraag is eerder een visiestuk waarin de instelling uiteenzet hoe en met wie de komende vier jaar zal worden gewerkt aan een nieuwe profilering. De Appel schrijft vooral in Amsterdam en internationaal een rol te willen spelen en beoogt een flinke verbreding van zijn publiek, maar hij presenteert hiervoor geen plan van aanpak, noch gaat hij in op de vraag hoe ook een cultureel divers publiek zal worden aangesproken. Ook het educatiebeleid vindt de raad onvoldoende. De raad komt tot de conclusie dat op de criteria kwaliteit, bijdrage aan educatie en participatie en publieksbereik Framer Framed beter presteert en adviseert daarom de Appel niet te subsidiëren.

Noorderlicht

Ook Noorderlicht, gevestigd in Groningen, diende al eerder een aanvraag in, maar de raad beoordeelde die negatief omdat hij vindt dat Noorderlicht zijn innovatieve karakter de laatste jaren heeft verloren. In een nieuwe aanvraag paste Noorderlicht zijn activiteitenplan enigszins aan door onder andere uitvoeriger toe te lichten waarin volgens hem zijn innovatieve karakter schuilt. De raad merkt echter op dat de plannen van Noorderlicht feitelijk vrijwel ongewijzigd zijn en de aanpassingen slechts nuances en formuleringen in de aanvraag betreffen. De raad heeft waardering voor de veerkracht waarmee Noorderlicht na de bezuinigingen in de vorige periode is doorgegaan. Hij oordeelt positief over de grote aantrekkingskracht van Noorderlicht op het publiek en op zijn functie in de drie provincies Groningen, Friesland en Drenthe. Ook de educatiefunctie heeft Noorderlicht goed op orde.

Voor de innovatie van het genre fotografie bekleedt Noorderlicht volgens de raad echter geen voortrekkersrol meer. Hij wijst de aanvraag daarom af om dezelfde redenen als in de vorige ronde.

Stroom Den Haag

Ook Stroom Den Haag diende al bij de vorige ronde een aanvraag in. De raad beoordeelde die aanvraag positief, maar moest op formele gronden negatief adviseren omdat Stroom Den Haag niet kon aantonen de komende periode voldoende eigen inkomsten te zullen behalen. Voor de aanvullende aanvraagronde diende Stroom Den Haag een vrijwel onveranderd activiteitenplan in, voorzien van een andere begroting en een verduidelijking van de financiering van zijn functie als presentatie-instelling. Daarmee geeft Stroom Den Haag gehoor aan de kritiek van de raad dat in de begroting het onderscheid onduidelijk was tussen de kosten en baten van enerzijds zijn functie als presentatie-instelling in de BIS en anderzijds zijn diverse functies in opdracht van de gemeente Den Haag. Stroom Den Haag toont met het nieuwe plan aan voldoende eigen inkomsten te zullen behalen in de periode 2017 – 2020 en de uitgesplitste begroting met toelichting geeft de raad meer inzage in de kosten-batenstructuur van Stroom Den Haag als presentatie-instelling. Voor het overige grijpt de raad terug op zijn advies van 19 mei 2016 en zijn aanvullende advies van 14 juli 2016. Hij beoordeelt in lijn met deze adviezen de kwaliteit, de bijdrage aan educatie en participatie, het publieksbereik en het ondernemerschap van Stroom Den Haag Den Haag als positief. Echter, eveneens in lijn met zijn advies van 19 mei 2016 handhaaft de raad uit oogpunt van regionale spreiding van de presentatie-instellingen in de BIS (een ook door de minister nagestreefd belang) zijn advies om de openstaande plek in de BIS te bestemmen voor een instelling met als standplaats Amsterdam of een gemeente in de regio's Noord of Oost. Op basis van het advies van 19 mei 2016 is de plek in het kernpunt Den Haag al bestemd.

If I Can't Dance

Nieuwkomer If I Can't Dance (Amsterdam) is in de ogen van de raad een interessant initiatief, waarvoor hij zeker een rol ziet weggelegd in het veld van presentatie-instellingen. Hij merkt op dat If I Can't Dance goed past in de hedendaagse kunstpraktijk, waar de rollen van kunstenaar, curator, schrijver en theatermaker door elkaar lopen. De instelling legt een goed uitgewerkt activiteitenplan voor, waarin ze laat zien met urgente tentoonstellingen te reageren op actuele maatschappelijke ontwikkelingen. Daarbij kijkt If I Can't Dance verder dan de grenzen van het Westen. Als ondernemer toont If I Can't Dance zich actief; de instelling heeft een goede financieringsmix en behaalde de afgelopen periode stijgende eigen inkomsten. De activiteiten op het gebied van educatie en participatie, alsmede het publieksbereik, vindt de raad echter iets te smal. Bovendien komt If I Can't Dance op dit moment niet in aanmerking voor subsidiëring in het kader van de BIS, omdat de instelling een vaste, permanente tentoonstellingsruimte mist. Hiermee voldoet If I Can't Dance niet aan de voorwaarde in de regeling dat ze moet beschikken over een locatie die geschikt is voor het tonen van presentaties.

Extrapool

Ook Extrapool (Nijmegen) toont zich in zijn aanvraag een bevlogen instelling, die bezig is de grenzen van de disciplines beeldende kunst, grafische kunst en geluidskunst af te tasten. De instelling heeft haar zaken financieel op orde, maar de raad vindt de activiteiten van Extrapool nog te weinig ontwikkeld en uitgewerkt. Ook mist hij een daadwerkelijke vermenging van de drie disciplines waarmee de instelling zich bezighoudt. Hij ziet Extrapool daarom meer als een interessante productiewerkplaats met een culturele randprogrammering, die nog hard bezig is zich te professionaliseren. Deze indruk wordt nog versterkt door het gegeven dat Extrapool geen vaste openingstijden heeft voor publiek. De activiteiten op het gebied van educatie en participatie zijn verder onvoldoende en het publiek is te eenzijdig van samenstelling; er is geen beleid voor het aantrekken van een meer divers publiek. Om die redenen komt Extrapool volgens de raad niet in aanmerking voor een plek in de BIS.

W139

W139 is reeds een gevestigde naam in Amsterdam en Nederland en was al eerder opgenomen

als presentatie-instelling in de BIS. De instelling presenteert nu een radicaal, dynamisch plan, waaruit een groot vertrouwen spreekt in de artistieke kwaliteiten van kunstenaars. Zij begeleiden in wezen elkaar en zichzelf in hun verdere ontwikkeling als kunstenaars; de instelling werkt niet meer met een artistiek leider. Deze nieuwe koers is interessant, maar roept nog veel vragen op. Net als bij de Appel mist de raad in de aanvraag een concrete uitwerking van activiteiten en plannen. Hoe de begeleiding van kunstenaars, talentontwikkeling en werkgeverschap zijn belegd in de organisatie, wordt niet uitgewerkt in de aanvraag. Echte educatieve activiteiten ontbreken, anders dan dat de rondleidingen en reguliere activiteiten worden bezocht door kunstacademies, de eigen publieksgroep Cirkel 139 en een groep kritische observatoren. Daarnaast meent de raad dat het beleid om nieuw publiek te bereiken iets te zeer naar binnen is gericht. Zijn voornaamste bezwaar is echter dat W139 door de gekozen collectieve werkwijze en het ontbreken van een artistieke leiding eerder functioneert als een kunstenaarsinitiatief dan als een presentatie-instelling; hiervoor biedt de subsidieregeling helaas geen ruimte.

Conclusie

Met zijn positieve advies over Framer Framed geeft de raad invulling aan zijn advies van 19 mei 2016, waarin hij, met het oog op het belang van een goede geografische spreiding, adviseerde de vacante plek open te stellen voor een instelling uit het kernpunt Amsterdam of uit de regio's Noord en Oost. Framer Framed, een relatief jonge speler, legt een flinke dosis experimenteerdrijf en lef aan de dag. Framer Framed laat bovendien zien midden in de samenleving van vandaag te staan, met kunstenaars én toeschouwers uit de vele culturen die Nederland – en zeker zijn standplaats Amsterdam – rijk is. De raad verwacht dat de vijf reeds aangewezen presentatie-instellingen en Framer Framed in sterke mate kunnen bijdragen aan een dynamisch veld aan presentatie-instellingen in Nederland, met een stevige focus op vernieuwing en met (inter)nationale zeggingskracht.

De raad adviseert de minister om Framer Framed het aangevraagde bedrag van 200.000 euro toe te kennen. Hij adviseert de resterende 25.000 euro op een andere wijze te bestemmen voor presentatie-instellingen, bijvoorbeeld via het Mondriaan Fonds.

de Appel

Stichting de Appel (hierna: de Appel) is een presentatie-instelling in Amsterdam. De instelling presenteert gerenommeerde en beginnende kunstenaars, die later vaak over de hele wereld neerstrijken. De instelling plaatst zichzelf in het culturele middenveld van Amsterdam, tussen enerzijds de kleinere try-out-initiatieven voor jonge, lokale kunstenaars en anderzijds de musea, die zich meer richten op oeuvres van kunstenaars die zich reeds hebben bewezen. Hiertussen wil de Appel een schakel zijn 'waar zowel jonge als meer gerenommeerde kunstenaars een plek vinden' en 'waar hoogst experimentele praktijken de mogelijkheid krijgen om zich met het publiek te meten'. Kern van de Appel 'is en blijft de tentoonstelling'. Behalve een platform voor beeldend kunstenaars biedt de Appel sinds 1994 een opleidingstraject voor curatoren, het 'Curatorial Programme'. Vanaf zijn oprichtingsjaar 1975 onderhoudt en ontsluit de Appel een archief.

Subsidieadvies

De Raad voor Cultuur adviseert Stichting de Appel geen subsidie toe te kennen.

De raad waardeert de daadkracht waarmee de Appel na het uitkomen van zijn vorige, negatieve advies de bestuurlijke en organisatorische kwaliteiten heeft verbeterd. In een kort tijdsbestek werd een nieuw bestuur aangesteld en een nieuwe directeur aangetrokken, Niels Van Tomme. Bestuursleden en directeur wekken bij de raad vertrouwen voor de ontwikkeling van de Appel in de toekomst.

De raad moet echter constateren dat de organisatie niet is toegekomen aan het vaststellen van een nieuwe artistiek-inhoudelijke koers en het opstellen van een activiteitenplan voor de komende periode. Op basis van het nu voorliggende visiedocument kan de raad daarom geen oordeel vellen over de activiteiten van de Appel in de komende vier jaar. Ook kan de raad niet bepalen of de in zijn eerder advies gesignaleerde knelpunten ten aanzien van de huidige BIS-periode het hoofd zullen worden geboden. Hij meent dat de organisatie nu eerst tijd nodig heeft om de problemen uit het verleden op te lossen en dan een nieuwe artistieke koers te ontwikkelen.

De raad oordeelt positief over het 'Curatorial Programme', dat al vele curatoren kansen heeft geboden. Ook is hij positief over het voornemen om voor het samenstellen van tentoonstellingen samen te werken met alumni van dit programma; hij meent dat de Appel hiermee op een goede manier aansluiting zoekt bij zijn internationale netwerk.

Het educatieve beleid van de Appel vindt de raad op grond van de resultaten uit het verleden en de voorgenomen deelnemersaantallen te beperkt. De instelling is van plan het voortouw te nemen bij de oprichting van een platform voor kunsteducatie, maar de raad meent dat het beter eerst zijn eigen educatiebeleid op orde kan brengen.

De instelling neemt zich voor een breder publiek te trekken door gebruik te maken van digitale platforms en *storytelling*, maar het is de raad niet duidelijk hoe dit tot stand zal komen en hoe hiermee nieuwe bezoekers op de activiteiten van de Appel zullen worden gewezen.

Financieel staat de Appel er gezond voor, maar de instelling schat haar inkomsten voor de komende periode (ruim) te hoog in en rekent in hoge mate op subsidies. De raad vindt de aandacht voor sponsorwerving te klein en maakt zich ook zorgen omdat een afname van

€ 0

geadviseerd
subsidiebedrag

€ 350.000

gevraagd
subsidiebedrag

De aanvraag is gebaseerd op artikel 3.49 van de Regeling aanvullende aanvraagronde culturele basisinfrastructuur 2017 – 2020.

publieksinkomsten is voorzien.

Zeven instellingen dienden een aanvraag in voor een plek in de BIS als presentatie-instelling. Op basis van een vergelijking tussen de aanvragers adviseert de raad de Appel niet te subsidiëren. Voor een integrale afweging tussen de aanvragers, zie de 'Inleiding Presentatie-instellingen, aanvullende aanvraagronde'.

Beoordeling

Kwaliteit

de Appel kan bogen op een goede reputatie en beschikt over een groot internationaal netwerk. In zijn advies van 19 mei 2016 constateerde de raad al dat de afgelopen anderhalf jaar een kentering heeft plaatsgevonden. de Appel toonde zich in die periode volgens de raad minder vooruitstrevend in zijn keuze van kunstenaars dan voorheen en in zijn ogen verloren de tentoonstellingen van de Appel daarmee hun relevantie voor de beoogde doelgroepen. De vaak ontoegankelijke manier van presenteren droeg hier nog aan bij.

In zijn nieuwe aanvraag erkent de Appel dat zijn stem de afgelopen periode onduidelijk is geworden. De instelling schrijft ook hoe na het uitkomen van het advies van de raad opnieuw een inhoudelijke en organisatorische koers is bepaald. In zijn nieuwe aanvraag formuleert de Appel hoe hij zijn profiel opnieuw wil vormgeven en welke positie hij wil bekleden in het Amsterdamse kunstenveld, waarbij ook ruimte is voor banden met internationale partners. Hoe de Appel zich op nationaal niveau profileert komt minder ter sprake; de raad wijst erop dat dit voor een plek in de BIS van even groot belang is. De raad mist verder vooral een concrete uitwerking van de activiteiten die de Appel wil ontplooiën om zijn nieuwe positie te verwerven. Het plan leest als een intentieverklaring die breed wordt gedragen door de organisatie, zijn nieuwe bestuur en diverse belanghebbenden. Echter, concrete plannen zijn niet geformuleerd. Ook kan de raad uit de plannen niet opmaken hoe de Appel zich met zijn kunstenaars en tentoonstellingen zal onderscheiden van andere presentatie-instellingen in Nederland en Amsterdam.

de Appel schrijft in zijn aanvraag een kwalitatief hoogstaand scala aan tentoonstellingspraktijken na te streven, van solo- en groepstentoonstellingen tot performances en events. Voor het samenstellen van tentoonstellingen zal hij samenwerken met alumni van het 'Curatorial Programme', dat hij sinds 1994 organiseert. De resultaten zullen zowel in de Appel worden vertoond als in de instituten of netwerken waar deze alumni op dat moment actief zijn. Ook zal de nieuwe directeur zelf solo- en thematische tentoonstellingen samenstellen. De raad spreekt zijn waardering uit voor de aansluiting die de Appel door deze wijze van programmeren zoekt bij zijn internationale netwerk van alumni. Hiermee kan de Appel de vruchten plukken van zijn succesvolle curatorenprogramma. De raad wijst er wel op dat dit er niet toe mag leiden dat de Appel de blik beperkt tot het netwerk dat hij al kent. Hij vindt het jammer dat niet wordt beschreven met welke alumni uit het 'Curatorial Programme' zal worden samengewerkt. Behalve een rijtje beoogde namen wordt ook niet benoemd welke kunstenaars worden getoond in solo- of groepsexposities, en vanuit welke motivatie.

Educatie en participatie

In zijn advies van 19 mei constateerde de raad dat het educatieve programma dat de Appel voor scholen in het voortgezet onderwijs heeft ontwikkeld in de afgelopen periode geen kwaliteitsslag doormaakte. De instelling bezuinigde op haar educatieve activiteiten en het programma trok een licht stijgend aantal scholieren, van tweehonderd in 2013 tot 375 in 2015.

In het nieuwe plan schroeft de Appel het te bereiken aantal scholieren verder op naar vijfhonderd in 2017 en zeshonderd in 2020. De instelling schrijft educatie te zullen heroverwegen als een intrinsiek programmaonderdeel en educatie te verweven 'in het hele nieuwe Appel huis'. De raad waardeert deze ambitie, maar blijft het beoogde deelnemersaantal klein vinden.

Juist vanwege de beperkte output en het beperkte bereik van het eigen educatieve beleid van de Appel is het de raad niet duidelijk waarom en op welke wijze de Appel het voortouw wil nemen bij de oprichting van een platform voor hedendaagse kunsteducatie, waarbij hogescholen, docentenopleidingen, festivals, kunstinitiatieven, podia en andere organisaties zich kunnen aansluiten. De raad meent dat de Appel er goed aan zou doen eerst de eigen educatieve activiteiten en het bereik daarvan op orde te brengen, bijvoorbeeld door samenwerking te zoeken met scholen of met partijen die daarvoor reeds over de nodige expertise beschikken.

Maatschappelijke waarde

Publieksbereik

de Appel trekt een bescheiden, relatief jong publiek. De instelling ambieert in de komende periode een bescheiden toename van het publiek, van jaarlijks gemiddeld bijna 17.000 in 2013 – 2015 tot 20.000 in 2020.

In plaats van zich te richten op de 'blanke, hetero normatieve middenklasse' wil de Appel er de komende periode zijn voor een 'polyfone veelvuldigheid van stemmen die gender, etniciteit, seksuele geaardheid, klasse, leeftijd et cetera doorkruisen'. Om deze brede groep te bereiken wordt blijkens de aanvraag een nieuwe communicatiestrategie uitgezet, met intensieve gebruikmaking van digitale platforms en *storytelling*. Hoe dit vorm krijgt, hoe verschillende marketingmiddelen worden ingezet om bepaalde publieksgroepen voor te lichten of te verleiden tot bezoek, blijft echter onuitgewerkt. Ook ontbreekt een strategie om publiek te bereiken dat de communicatiekanalen van de Appel nog niet kent (of daar minder gemakkelijk mee in aanraking komt). De raad kan niet inschatten of de beoogde stijging van de bezoekersaantallen de komende periode zal worden gerealiseerd. Het is niet duidelijk of de Appel heeft onderzocht of de verbreding van de beoogde doelgroepen haalbaar is.

Ondernemerschap

De raad stelt vast dat de Appel er financieel gezond voor staat. Wel baart het de raad zorgen dat de instelling zijn inkomsten in de komende periode te positief inschat; de Appel rekent erop dat 74 procent van de baten zullen bestaan uit gemeentelijke en landelijke subsidies. Hij begroot weliswaar een lagere landelijke subsidie dan in de huidige periode, maar vraagt alsnog een BIS-subsidie aan van 350.000 euro per jaar. De raad wijst erop dat vooraf bekend is gemaakt dat voor de opnieuw opengestelde plek voor een presentatie-instelling in de BIS ten hoogste 225.000 euro per jaar is gereserveerd. De kostenkant van de begroting is hierdoor begrijpelijkerwijs ruim te hoog beraamd.

de Appel rekent tevens op een toename van de vierjarige subsidie die hij ontvangt van de gemeente Amsterdam. Inmiddels is bekend dat deze toename niet wordt toegekend. Ook de toename van bijdragen uit private middelen (met 32 procent) lijkt de raad irreëel, te meer omdat die in de aanvraag niet wordt toegelicht.

Daartegenover staat een opvallend gebrek aan sponsorambities en is een grote afname van publieksinkomsten voorzien, twee inkomstenposten waarmee de Appel zich volgens de raad nu juist een zekerder toekomstpositie kan verwerven.

In het plan vermeldt de Appel niet hoe hij zal omgaan met tegenvallende subsidies of minder andere inkomsten. Wel voert hij enkele bezuinigingen door; de instelling is van plan de komende periode op zoek te gaan naar een nieuwe, goedkopere locatie en het aantal fte's te verkleinen en meer te gaan werken met vrijwilligers. Het personeelsbeleid en de wijze van werving van vrijwilligers worden verder niet toegelicht.

De raad heeft er waardering voor dat er in rap tempo een nieuw bestuur is aangesteld, waarvan de achtergrond en expertise van de leden wordt toegelicht in de aanvraag. Ook reflecteert de Appel op het conflict tussen bestuur en directie dat in 2015 naar buiten kwam en op de nasleep daarvan; deze reflectie miste de raad in de vorige aanvraag. Het bestuur werkt volgens de Governance Code Cultuur. In zijn aanvraag schrijft de Appel de komende

jaren te willen overgaan van een bestuursmodel naar een raad-van-toezichtmodel. De reden hiervoor en de wijze waarop hij dit wil doen wordt echter niet toegelicht.

de Appel onderschrijft de Code Culturele Diversiteit. Diversiteit is in de organisatie vertegenwoordigd in de keuze van kunstenaars en in het nieuwe bestuur.

Extrapool

Stichting Kulturele Nijmeegse Universele Stichting (hierna: Extrapool) profileert zich als een presentatie-instelling, muziekpodium en productiehuis, dat zich specialiseert in beeldende kunst, grafische kunst en geluidskunst. De instelling beschikt over een artist-in residence-ruimte. Extrapool gaat naar eigen zeggen op zoek naar het onbekende, het tegendraadse en het innovatieve. De instelling wil een podium bieden aan kunst die buiten het dominante reguliere circuit valt. Extrapool presenteert zich met zijn stencilwerkplaats als wegbereider voor andere werkplaatsen.

Subsidieadvies

De Raad voor Cultuur adviseert Stichting Kulturele Nijmeegse Universele Stichting geen subsidie toe te kennen.

De raad ziet Extrapool momenteel vooral als een interessante productiewerkplaats met een culturele randprogrammering. Extrapool zet wel stappen naar een professionelere programmering en een grotere reikwijdte, maar profileert zich artistiek-inhoudelijk nog onvoldoende als presentatie-instelling. De keuze voor de drie werkvelden kunst, drukwerk en geluid is uniek, maar wordt onvoldoende toegelicht. De raad mist een visie op de wijze waarop de onderdelen onderling samenhangen en elkaar kunnen versterken. Wel is de raad van mening dat Extrapool een grote betekenis heeft voor de regio en een toegevoegde waarde levert aan de lokale culturele infrastructuur.

Op educatief vlak heeft Extrapool nog geen *track record*; voor de komende periode is een (te) bescheiden ambitie geformuleerd. Daarbij zijn er geen reguliere openstellingen met vaste openingstijden voor publiek. Extrapool geeft in de aanvraag geen blijk van samenwerking met internationale instituten.

De raad is positief over het ondernemerschap van Extrapool. De aanvraag bevat een strategie voor tegenvallende inkomsten en een goede toelichting op de financieringsmix. Extrapool wil de organisatie versterken met een algemeen coördinator en extra fte's voor marketingactiviteiten. De raad vindt deze uitbreiding goed passen bij de plannen voor de komende jaren.

Zeven instellingen dienden een aanvraag in voor een plek in de BIS als presentatie-instelling. Op basis van een vergelijking tussen de aanvragers adviseert de raad Extrapool niet te subsidiëren. Voor een integrale afweging tussen de aanvragers, zie de 'Inleiding Presentatie-instellingen, aanvullende aanvraagronde'.

Beoordeling

Kwaliteit

Extrapool is in 1991 voortgekomen uit een privéonderneming op het gebied van drukwerk. In dat jaar begon Extrapool in een eigen gebouw met het cureren van tentoonstellingen. Inmiddels is Extrapool actief als instelling voor experimentele muziek, beeldende kunst en grafisch werk. De instelling stelt zelf dat het zwaartepunt op het maakproces ligt en profileert zich tot dusverre vooral als een (internationaal) expertisecentrum en werkplaats voor (Riso)drukwerk. Hiervoor heeft de instelling in 2015 een A2 Risomachine aangeschaft. De instelling toont zijn vakmanschap op deze artistieke activiteiten.

€ 0

geadviseerd
subsidiebedrag

€ 225.000

gevraagd
subsidiebedrag

De aanvraag is gebaseerd op artikel 3.49 van de Regeling aanvullende aanvraagronde culturele basisinfrastructuur 2017 – 2020.

Extrapool wil zich de komende jaren meer richten op de presentatie van kunst, drukwerk en geluid in plaats van op het maakproces. De combinatie van de stencilwerkplaats met beeldende- en geluidskunstprogramma's is uniek in het Nederlandse culturele veld, maar de instelling licht deze keuze verder niet toe. Hoewel de onderdelen op zichzelf aantrekkelijk zijn, presenteert Extrapool deze in het activiteitenplan nog niet als een samenhangend geheel. Extrapool geeft aan nieuwe verbanden te zullen leggen tussen de werkvelden. De raad had daarom verwacht dat Extrapool in het plan meer zou inzetten op programmering die de vermenging van de disciplines en het experiment daarbinnen centraal zet. De raad vindt dat Extrapool zijn profilering als presentatie-instelling onvoldoende heeft uitgedacht; hij mist inhoud en verdieping van de artistieke ambities van de instelling.

In de programmering ligt de focus op beginnende kunstenaars zonder uitgebreid netwerk en kunstenaars die in de grensgebieden van de kunst opereren. Op het gebied van beeldende kunst stimuleert Extrapool bijvoorbeeld jong talent door exposities te organiseren met werken van pas afgestudeerde kunstenaars van verschillende Nederlandse kunstacademies. Extrapool kiest voor activiteiten die een mix vormen met andere disciplines. Zo spelen in 'My name is Salomon' gevoel en geluid de hoofdrol en staat in '(In)discernible (Ir)regularities' het werk van kunstenaars en ontwerpers centraal. De raad vindt de originaliteit van de programma's wisselend. Vernieuwing wordt vooral gezocht in de technische mogelijkheden van de disciplines en minder in inhoudelijke programma's.

De raad is van mening dat Extrapool vooral waardevol is voor zijn nabije omgeving en een toegevoegde waarde heeft voor de culturele infrastructuur in de regio. Internationalisering is gebaseerd op beursbezoeken en op deelnemende kunstenaars aan projecten. Het aantal nationale samenwerkingspartners is naar de mening van de raad te mager en Extrapool beschrijft geen verbinding met internationale instituten.

Educatie en participatie

De raad vindt de in het plan beschreven ambitie op het gebied van educatie te minimaal. Volgens Extrapool was de organisatie tot dusver te klein om een educatieaanbod met schoolgebonden activiteiten te ontwikkelen en richtte ze zich meer op talentontwikkeling. In de periode 2017 – 2020 wil de instelling de mogelijkheden tot het ontwikkelen van een educatieprogramma gaan onderzoeken. Zij verwacht jaarlijks gemiddeld 75 studenten uit het mbo en hbo te ontvangen. Dat vindt de raad onvoldoende. Extrapool geeft incidenteel workshops op beurzen en wil een samenwerking aangaan met de Radboud Universiteit voor een publieksprogramma. In 2014 is de stencildrukwerkplaats een tweede, zogenaamde 'Riso DIY'-werkplaats begonnen in het Amsterdams Grafisch Atelier, waar ook workshops worden gegeven.

Maatschappelijke waarde

Publieksbereik

In het activiteitenplan geeft Extrapool aan zich te richten op volwassenen tussen de twintig en vijftig jaar oud. Over het algemeen is het publiek hoogopgeleid, blank en autochtoon, en eenzijdig van samenstelling. In 2013 ontving Extrapool ruim 4.100 bezoekers. In 2014 daalde dit aantal naar bijna 3.300. Er is nog geen beleid aangaande de diversiteit van het publiek. Aandacht voor andere culturen komt wel tot uiting in de projecten.

De komende periode wil Extrapool nieuw publiek generen door regelmatig deel te nemen aan festivals en beurzen in binnen- en buitenland. De instelling licht niet toe om welk publiek het precies gaat. Extrapool wil een nieuwe, tweetalige website maken en het publiek meer deelgenoot maken van de creatieve processen. Extrapool is voornemens een blog te maken die gekoppeld is aan de website. Ook wil Extrapool een vlog opzetten met periodieke afleveringen met korte programmabesprekingen. De raad vindt dit duidelijke en werkbare doelen. De raad mist in het plan echter een uitwerking van de marketingstrategie en een doelgroepenbeleid. Ook kan de raad niet uit het plan opmaken of er reguliere openstellingen zijn met vaste openingstijden.

Ondernemerschap

De raad is positief over het ondernemerschap van Extrapool. Extrapool heeft een laag liquiditeitsrisico, een hoge solvabiliteit en een hoog weerstandsvermogen. In het plan is uitgewerkt dat de programmering bij tegenvallende inkomsten wordt versoerd. De toelichting op de financieringsmix geeft voldoende inzicht in de verschillende inkomstenbronnen. De eigen inkomsten uit opdrachten, verkoop en verhuur van de artist-in-residence-ruimte, zaal en materiaal geven de financieringsmix een toekomstbestendig karakter.

Voor de periode 2017 – 2020 wil Extrapool nieuwe mensen aantrekken ter versterking van de organisatie, zoals een algemeen coördinator en extra fte's voor marketingactiviteiten. De raad vindt deze uitbreiding in lijn met de plannen voor de komende jaren. Extrapool werkt veel met zzp'ers. De raad mist een uitwerking van het vrijwilligersbeleid.

Extrapool onderschrijft de Governance Code Cultuur, maar de toepassing ervan wordt slechts beknopt toegelicht. Uit het activiteitenplan kan de raad niet opmaken hoe de verschillende verantwoordelijkheden in de organisatie zijn belegd. Evenmin kan uit het plan worden opgemaakt over welke deskundigheden de leden van de raad van advies beschikken.

Framer Framed

Stichting Framer Framed (hierna: Framer Framed) is een presentatie-instelling in Amsterdam. De instelling bevordert de ontwikkeling en expertise op het gebied van interculturele processen in de hedendaagse kunst. Framer Framed gaat naar eigen zeggen op zoek naar plaatsen waar verschillen in wereldbeeld, religie, cultuur en welvaart resulteren in confrontaties en samenwerkingen. In 2014 opende de instelling een expositieruimte in het Paviljoen van de Tolhuistuin. Na een reizend programma met symposia, lezingen, *artists talks* en masterclasses organiseert Framer Framed sinds de opening van de eigen ruimte exposities, performances, debatten, rondleidingen en filmvertoningen. De expositieruimte is acht maanden per jaar geopend; Framer Framed streeft ernaar het hele jaar open te zijn.

Subsidieadvies

De Raad voor Cultuur adviseert Stichting Framer Framed een subsidiebedrag toe te kennen van € 200.000. De raad adviseert niet het gehele beschikbare bedrag toe te kennen, omdat niet meer kan worden toegekend dan door de instelling is gevraagd.

De raad is zeer positief over de aanvraag van Framer Framed. De instelling stimuleert een postkoloniaal (kunst)historisch discours rond de rolverandering van musea en erfgoedinstellingen door de globalisering. Framer Framed maakt gebruik van inzichten uit andere disciplines en ontwikkelt nieuwe perspectieven tegen de achtergrond van maatschappelijke diversiteitsvraagstukken. Profiel en visie werken goed door in de programmering. Framer Framed neemt hierdoor een onderscheidende positie in binnen het kunstenveld en de presentatie-instellingen. De raad vindt de instelling reflexief en innovatief in het denken over de kunsten. Curatorship wordt op regelmatige basis vervuld door kunstenaars, die daarmee de kans krijgen een artistiek-inhoudelijke benadering te bieden vanuit andere perspectieven op de canon. In de keuze voor kunstenaars, publiek en samenwerkingspartners heeft de instelling veel aandacht voor diversiteit in leeftijd, opleiding, sekse, geartheid en culturele achtergrond. Framer Framed werkt met regionale, nationale en internationale partners samen.

Framer Framed spreekt een grote groep relatief jonge bezoekers aan. Publiek wordt benaderd vanuit een participatieve opzet. Framer Framed heeft een gevarieerd educatief aanbod. Op het gebied van ondernemerschap valt er nog winst te behalen. De raad vindt het goed dat de organisatie de personeelssamenstelling uitbreidt met extra bureau-ondersteuning en vrijwilligersbegeleiding.

Zeven instellingen dienden een aanvraag in voor een plek in de BIS als presentatie-instelling. Op basis van een vergelijking tussen de aanvragers adviseert de raad Framer Framed te subsidiëren. Voor een integrale afweging tussen de aanvragers, zie de 'Inleiding Presentatie-instellingen, aanvullende aanvraagronde'.

Beoordeling

Kwaliteit

Framer Framed is een relatief klein en jong initiatief dat in 2009 begon met een reizend programma door Nederland, België, Italië en Groot-Brittannië. Inmiddels heeft Framer Framed een eigen expositieruimte in de Tolhuistuin in Amsterdam-Noord. Daarmee heeft de instelling letterlijk haar plek gevonden in het Amsterdamse kunstenveld. In de afgelopen zeven jaar heeft Framer Framed zich gemanifesteerd als een lokaal én internationaal

€ 200.000

geadviseerd
subsidiebedrag

€ 200.000

gevraagd
subsidiebedrag

De aanvraag is gebaseerd op artikel 3.49 van de Regeling aanvullende aanvraagronde culturele basisinfrastructuur 2017 – 2020.

opererende instelling met een helder en onderscheidend profiel. De raad is zeer positief over de inhoudelijke kwaliteit en visie van Framed Framed. Het activiteitenplan geeft de raad het vertrouwen dat de instelling zich in de komende periode verder zal ontwikkelen.

Framed Framed biedt een podium aan zowel opkomende als gerenommeerde kunstenaars en curatoren. Met een internationaal en intercultureel programma onderzoekt Framed Framed de rol van kunst in een globaliserende samenleving. De visie is gebaseerd op 'superdiversiteit', een begrip dat staat voor een hybride identiteit ontstaan uit ervaringen met verschillende culturen. Framed Framed stelt dat het uitwisselen van kennis en expertise tussen verschillende disciplines noodzakelijk is om een nieuw (kunst)historisch discours op gang te brengen dat recht doet aan de complexiteit van de huidige samenleving en de belevingswereld van nieuwe publieksgroepen. Met zijn visie positioneert Framed Framed zich tussen culturen, kunstenaars, curatoren, kunstmusea, volkenkundige musea en andere erfgoedinstellingen.

Voor de periode 2017 – 2020 formuleert Framed Framed drie doelstellingen. De instelling wil ruimte bieden aan initiatieven die multidisciplinair zijn en afwijken van traditionele benaderingen. Daarnaast wil ze een bijdrage leveren aan het inhoudelijke debat over hedendaagse kunst door middel van tentoonstellingen en publieksprogramma's. Ook wil de instelling een verandering teweegbrengen in de 'hearts and minds' van het publiek, tegen de achtergrond van maatschappelijke diversiteitsvraagstukken.

De exposities, programmalijnen en samenwerkingsverbanden die Framed Framed in het activiteitenplan beschrijft, vindt de raad relevant en goed passen bij zijn profiel. Wel miste de raad in de afgelopen periode soms scherpte in de wijze van presenteren en de artistieke kwaliteit van de presentaties, wat een gevolg kan zijn van de projectmatige werkwijze van de instelling tot nu toe. De inzet op het gebied van diversiteit vindt de raad bewonderenswaardig. Diversiteit is namelijk in het totale culturele veld nog onvoldoende ontwikkeld. Framed Framed wil een zo divers mogelijk aanbod creëren en een nieuwe groep mensen aan het woord laten. Veel tentoonstellingen worden gecureerd door kunstenaars. De curator wordt als 'auteur' aangesproken, met een eigen geschiedenis en een persoonlijke visie.

Framed Framed onderscheidt drie programmalijnen: 'Changing Perspectives', 'Hacking History' en 'Homecoming'. De programma's sluiten goed aan op het profiel en de visie van de instelling. Om de programma's voor een breder publiek toegankelijk maken, werkt Framed Framed samen met nationale partners zoals Museumnacht, UNSEEN en Photo Fair. Daarbij heeft Framed Framed een uitgebreid netwerk uit de academische wereld en het museale en maatschappelijke veld, en stimuleert de instelling multidisciplinaire samenwerkingsverbanden. De raad vindt de laagdrempelige ontsluiting van de presentaties in positieve zin opvallen. Alle presentaties zijn herhaalbaar, overdraagbaar en beschikbaar voor derden. Framed Framed heeft een video-archief dat momenteel uit 130 lezingen bestaat. Volgens de raad leidt de werkwijze tot tentoonstellingen die getuigen van oorspronkelijkheid en zeggingskracht.

Framed Framed heeft een sterke internationale oriëntatie met partners in onder meer Johannesburg, Kampala, Kaapstad, Londen en Wenen. De instelling stelt kunst tentoon van buitenlandse kunstenaars en kunstenaarscollectieven en werkt voor zijn programmalijnen veel samen met internationale partners.

Educatie en participatie

Op het gebied van educatie richtte Framed Framed zich hoofdzakelijk op hbo- en universitair studenten. De afgelopen twee jaar heeft de instelling daar ook het voortgezet onderwijs en mbo-studenten aan toegevoegd. Het totale aantal deelnames aan schoolgebonden activiteiten steeg van vierhonderd leerlingen in 2013 naar 750 leerlingen in 2014. Vanaf 2017 wil Framed Framed zich ook richten op het primair onderwijs. De raad moedigt dit aan, omdat het profiel van Framed Framed ook interessant is voor een jongere doelgroep.

Framed Framed is van plan de reeds ontwikkelde curatele praktijk 'World Art Studies' te vertalen in een onderwijsprogramma voor een nieuwe generatie curatoren in opleiding. Met

het project 'We Curate' geeft de instelling het publiek de ruimte eigen perspectieven toe te voegen aan de traditionele wijze van kunstpresentaties. Met deze initiatieven verwacht de raad een dynamische wisselwerking tussen kunst en publiek.

Maatschappelijke waarde

Publieksbereik

De programmering van Framer Framed spreekt een cultureel zeer divers publiek aan. Daarmee onderscheidt Framer Framed zich van veel andere culturele instellingen. Voor de bezoekersaantallen leunt de instelling voor een gedeelte op de achterban van partners waarmee ze samenwerkt. Opvallend is dat de expositieruimte gratis toegankelijk is van twee uur 's middags tot tien uur 's avonds. Framer Framed is onderdeel van een uitgaansgelegenheid, waardoor bezoekers relatief jong zijn; 60 procent is tussen de 18 en 34 jaar. De bezoekersaantallen van Framer Framed zijn gestegen van 2.600 in 2013 naar bijna 11.400 in 2014. Framer Framed wil in de periode 2017 – 2020 gemiddeld 17.750 bezoekers ontvangen. De raad vindt dit een realistische schatting. De raad heeft er vertrouwen in dat de instelling de komende periode een nog breder publiek zal bereiken.

Ondernemerschap

Framer Framed toont zich zeer ondernemend met een ambitieus activiteitenplan. De instelling heeft veel groeipotentie; de raad ziet kansen voor Framer Framed om met overheidssteun een financieel sterkere basis te leggen onder zijn voortvarende plannen. Framer Framed heeft, net als veel andere kleinere, culturele instellingen, een kwetsbare financiële positie. De raad mist in het plan een strategie voor in het geval van tegenvallende inkomsten, alsmede een toelichting op het werkgeverschap en het personeelsbeleid van de instelling.

Door het opendeurenbeleid ontvangt Framer Framed geen publieksinkomsten. De instelling is dan ook voor 77 procent afhankelijk van subsidies. De raad is positief over het voornemen de financieringsmix uit te breiden. Framer Framed noemt daartoe het opzetten van een vriendennetwerk en het verkrijgen van zakelijke donateurs en particuliere giften. De extra bureau-ondersteuning en vrijwilligersbegeleiding die Framer Framed vanaf 2017 gaat inzetten, vindt de raad een goede aanvulling op de huidige personeelssamenstelling. In zijn bestuurs- en personeelssamenstelling, programmering, publieksbereik en samenwerkingspartners streeft Framer Framed naar diversiteit voor wat betreft leeftijd, opleiding, sekse, LGBT en culturele achtergrond.

De instelling onderschrijft de Governance Code Cultuur en beschrijft beknopt het bestuursmodel. De diversiteit en deskundigheid van de bestuursleden worden in het plan niet beschreven.

If I Can't Dance

Stichting If I Can't Dance, I Don't Want To Be Part Of Your Revolution (hierna: If I Can't Dance) creëert ruimte waarbinnen kunstenaars en publiek samenkomen rond het zwaartepunt van performance. If I Can't Dance onderzoekt performance als 'seismograaf van culturele en maatschappelijke ontwikkelingen'. If I Can't Dance is gevestigd in Amsterdam en presenteert producties in wisselende ruimtes. De instelling zegt te handelen vanuit het produceren; presentatie is geen doel op zich maar vormt een onderdeel van het nauw verweven proces van onderzoek, ontwikkeling, productie en documentatie. De oriëntatie in visie en programma is feministisch en zowel westers als niet-westers.

Subsidieadvies

De Raad voor Cultuur adviseert Stichting If I Can't Dance, I Don't Want To Be Part Of Your Revolution geen subsidie toe te kennen.

If I Can't Dance heeft met de keuze voor de productie en presentatie van performances een onderscheidend profiel; zijn doelstellingen zijn in het activiteitenplan helder uitgewerkt. De raad vindt de producties, die meestal in coproductie tot stand komen, van goede kwaliteit. Ook vindt hij het positief dat de instelling oog heeft voor de veranderende rollen van kunstenaars en onderzoekers.

De instelling betreft haar publiek actief bij de thema's binnen de edities en zet in op publieksbereik via in Amsterdam gelieerde netwerken. De instelling bereikt echter vooral een specifiek, in kunst geïnteresseerd publiek. De educatieve activiteiten van If I Can't Dance zijn vrijwel uitsluitend gericht op het kunstvakonderwijs. If I Can't Dance maakt voor zijn presentaties en randprogrammering gebruik van wisselende locaties in Amsterdam. Er is geen sprake van een permanente tentoonstelling(sruimte). Hiermee voldoet de instelling niet aan de voorwaarde in de regeling dat ze moet beschikken over een ruimte die geschikt is voor het tonen van presentaties.

If I Can't Dance heeft een goede financieringsmix en licht deze in het plan toe. De raad mist echter een strategie voor als de inkomsten tegenvallen en er ontbreekt een toelichting op het personeels- en vrijwilligersbeleid. De raad vraagt aandacht voor de naleving van de Governance Code Cultuur.

Zeven instellingen dienden een aanvraag in voor een plek in de BIS als presentatie-instelling. Op basis van een vergelijking tussen de aanvragers adviseert de raad If I Can't Dance niet te subsidiëren. Voor een integrale afweging tussen de aanvragers, zie de 'Inleiding Presentatie-instellingen, aanvullende aanvraagronde'.

Beoordeling

Kwaliteit

De kernactiviteit van If I Can't Dance zijn performances ontstaan in de context van theaterfestivals. Het activiteitenplan is goed beschreven en biedt een helder overzicht van de programmering voor de komende periode. If I Can't Dance hanteert een strak geregisseerd ritme van tweejarige edities waarbinnen gewerkt wordt aan het ontwikkelen en realiseren van nieuwe producties met kunstenaars en onderzoekers. De twee edities voor 2017 – 2020 zijn 'Social Movement' en 'Ritual and Display'. Met 'Social Movement' onderzoekt If I Can't Dance de erfenis van performance als 'politiek theater' en met 'Ritual and Display' onderzoekt hij

€ 0

geadviseerd
subsidiebedrag

€ 225.000

gevraagd
subsidiebedrag

De aanvraag is gebaseerd op artikel 3.49 van de Regeling aanvullende aanvraagronde culturele basisinfrastructuur 2017 – 2020.

cultuurbepalende patronen van leven en communiceren.

If I Can't Dance profileert zich als feministische instelling en werkt dan ook veel met vrouwelijke, jonge en *midcareer* kunstenaars. If I Can't Dance geeft kunstenaars binnen de edities opdrachten om nieuw, performance(gerelateerd) werk te maken en zet onderzoeksprojecten op met curatoren, wetenschappers en schrijvers. De instelling begeleidt hen onder andere bij het ontwikkelen van een concept, de technische realisatie en de productie ervan. De producties worden op specifieke locaties geïntroduceerd aan het publiek en worden vervolgens gepresenteerd op een festival. Ook volgt een internationale representatie van elke editie. De raad vindt de werkwijze zorgvuldig en beoordeelt de zeggingskracht van de producties als goed. Hij vindt de benadering van If I Can't Dance passen in de hedendaagse kunstpraktijk, waarin de rollen van kunstenaar, curator, schrijver en theatermaker door elkaar lopen.

If I Can't Dance wil de komende jaren reageren op maatschappelijke ontwikkelingen, zoals de angst voor migratie en de opmars van het rechtspopulisme. De instelling wil meer nadruk leggen op het politieke potentieel van performances. Ze gaat zich ook oriënteren op performancepraktijken buiten Europa en de Verenigde Staten. Zo gaat If I Can't Dance actiever op zoek naar niet-westerse praktijken en zet ze programma's op in specifieke regio's in samenwerking met plaatselijke instituten, onderzoekers en makers. De raad is positief over de ruime blik waarmee If I Can't Dance programmeert. De instelling heeft oog voor diversiteit en beschikt over een interessant internationaal netwerk.

Daarbij vindt de raad het interessant dat If I Can't Dance publicaties integreert als belangrijke pijler van het programma. Dit doet de instelling door boeken en readers uit te geven en door digitaal bezoekersverslagen en blogs te publiceren.

Educatie en participatie

De instelling hecht aan *education permanente* en geeft dat vorm door cultuur als ervaring en onderwerp van studie te promoten. Daarbij vindt de raad de opzet van de zogenaamde 'Reading Groups' een interessante manier om deelnemers door zelfstudie een onderwerp beter te leren begrijpen. Een selectie van de teksten die tijdens maandelijkse bijeenkomsten zijn gelezen worden gepubliceerd in readers. De sterk academische benadering heeft geleid tot de oprichting van vergelijkbare kunsttheoretische studiegroepen in het buitenland.

Het educatieve bereik van de instelling beperkt zich hoofdzakelijk tot studenten in het kunstvakonderwijs. In 2013 wist de instelling meer dan 4.000 studenten te bereiken; in 2014 daalde dat aantal naar ruim 2.500. In de periode 2017 – 2020 wil de instelling gemiddeld ruim 3.300 leerlingen bereiken. De raad vindt de doelgroepen van de educatieve activiteiten te beperkt, omdat If I Can't Dance voor de komende periode niet ambieert om ook leerlingen uit het primair en voortgezet onderwijs te bereiken.

If I Can't Dance wil ook jonge makers een platform bieden. Dit doet de instelling met 'If I Can't Dance Tonight', een reeks avondvoorstellingen waarbij makers reflecteren op de performances. De raad waardeert deze inzet, maar vindt het vooralsnog onvoldoende om te kunnen spreken van een volwaardig talentontwikkelingsprogramma.

Maatschappelijke waarde

Publieksbereik

If I Can't Dance betreft het publiek bij onderzoek, productie en documentatie van de performances. De raad vindt het jammer dat er geen activiteiten worden ontwikkeld om publiek dat het fenomeen 'performance' nog niet kent aan zich te binden. Door de intellectuele benadering zou de lat voor een breed publiek weleens te hoog kunnen liggen. De raad krijgt graag inzage in de samenstelling en geografische spreiding van het publiek. De nieuwe website wordt naar eigen zeggen de thuisbasis binnen het nomadische bestaan van de instelling. De raad denkt dat een toegankelijker website het bereik van de instelling ten goede zal komen. Of de instelling daar met de nieuwe website voldoende in zal slagen en of dit zal

kunnen bijdragen aan de gewenste positionering als instelling van nationaal belang, blijft vooralsnog ongewis.

If I Can't Dance wil de komende periode, behalve bezoekers uit het centrum van Amsterdam, ook publiek bereiken uit Amsterdam-Noord, West en Zuid-Oost. De raad vindt deze doelstelling te beperkt en te lokaal voor een instelling met (inter)nationale ambities. Gelet op de missie en visie van de instelling begrijpt de raad dat ze niet met een vaste presentatieruimte en een langlopende presentatie werkt, maar steeds andere locaties zoekt. Hij meent echter dat dit, in combinatie met de academische manier van werken, niet bijdraagt aan een grotere toegankelijkheid. If I Can't Dance voldoet niet aan de voorwaarde in de regeling dat hij moet beschikken over een ruimte die geschikt is voor het tonen van presentaties.

Ondernemerschap

In algemene zin is de raad positief over het ondernemerschap van If I Can't Dance. De instelling heeft een goede financieringsmix en licht deze toe in het activiteitenplan. Eveneens is uitgewerkt welke bijdragen een structureel karakter hebben en op welke wijze het eigen inkomstenpercentage de afgelopen jaren is verbeterd. In de periode 2013 – 2015 lag dit op gemiddeld 40 procent. De raad vindt het opmerkelijk dat If I Can't Dance een negatief exploitatieresultaat begroot voor 2020. Een toelichting daarop ontbreekt.

In het activiteitenplan is geen strategie opgenomen voor in het geval van tegenvallende inkomsten. If I Can't Dance gaat uitgebreid in op de organisatiestructuur en de betrokken personen, maar er ontbreekt een toelichting op het personeels- en vrijwilligersbeleid. De instelling geeft aan zich in te spannen voor diversiteit binnen de organisatie en in de programmering. Zo heeft If I Can't Dance aandacht voor genderidentiteit en praktijken van kunstenaars met niet-Europese afkomst.

In het plan is een summiere beschrijving opgenomen van het bestuursmodel. If I Can't Dance beschrijft wel de deskundigheid en samenstelling van de leden van de Raad van Toezicht. Eén van de leden van de Raad van Toezicht is directeur van een onderwijsinstelling waarvoor If I Can't Dance een onderwijsmodule verzorgt, wat niet in overeenstemming is met de Governance Code Cultuur.

Noorderlicht

Stichting Fotografie Noorderlicht (hierna: Noorderlicht) is een presentatie-instelling, gevestigd in Groningen. Noorderlicht brengt 'vanuit engagement en hartstocht een (inter)nationaal publiek in contact met maatschappelijk relevante fotografie'. De instelling wil kritische en prikkelende verhalen verbeelden over de samenleving overal ter wereld, nieuwe ontwikkelingen signaleren en de relevantie aantonen van de fotografie en de beeldcultuur in de eenentwintigste eeuw. Noorderlicht organiseert tentoonstellingen, waaronder de jaarlijkse Manifestatie Noorderlicht die internationaal bekendheid geniet, en door het jaar heen exposities in eigen huis. Daarnaast geeft hij foto-opdrachten en ontplooit activiteiten op het gebied van educatie en talentontwikkeling. Noorderlicht is diep ingebed in de drie noordelijke provincies Groningen, Friesland en Drenthe, waar de instelling brede steun ondervindt van politieke en maatschappelijke partners. De exposities van Noorderlicht reizen geregeld door naar buitenlandse of regionale podia.

Subsidieadvies

De Raad voor Cultuur adviseert Stichting Fotografie Noorderlicht geen subsidie toe te kennen.

Noorderlicht vroeg reeds subsidie aan in het kader van de Subsidieregeling culturele basisinfrastructuur 2017 – 2020. De raad adviseerde hierover in zijn advies van 19 mei 2016 negatief omdat Noorderlicht volgens hem geen vernieuwende rol meer bekleedt in de fotografie.

De nieuwe aanvraag die Noorderlicht indient in het kader van de Subsidieregeling aanvullende aanvraagronde culturele basisinfrastructuur 2017 – 2020 wijkt enigszins af van de vorige, maar de raad constateert dat het vooral aanpassingen in formuleringen en nuances betreft. Zo trekt Noorderlicht iets meer ruimte uit om zijn innovatieve karakter toe te lichten, reagerend op de eerdere kritiek van de raad.

De raad ziet in het aangepaste plan echter geen overtuigender visie op de vernieuwing binnen de fotografie en de rol die Noorderlicht voor zichzelf ziet als presentatie-instelling in Nederland. Hij meent dat de focus van Noorderlicht op verhalende fotografie weliswaar een breed publiek aantrekt, maar niet leidt tot onverwachte experimenten of tot vernieuwing in de fotografie. Een bijdrage aan innovatie acht de raad voor presentatie-instellingen in de BIS van wezenlijk belang. Ook vindt de raad de drie gepresenteerde inhoudelijke concepten nog altijd te algemeen, te weinig prikkelend en te weinig uitgewerkt.

De raad oordeelt positief over de jaarlijkse Manifestatie Noorderlicht en de (inter)nationale successen die Noorderlicht hiermee boekt. Het educatieve aanbod is goed op orde en aansprekend. Ook heeft de raad waardering voor de rol die Noorderlicht op zich neemt in Groningen en de drie noordelijke provincies. De landelijke profilering van Noorderlicht vindt hij te zwak.

Noorderlicht bereikt een groot en trouw publiek en presenteert aansprekende marketingplannen om het publiek te vergroten. Noorderlicht haalt voldoende eigen inkomsten en toont zich een goed ondernemer. Ze werkt aan een nieuw bestuurs- en directiereglement.

Zeven instellingen dienden een aanvraag in voor een plek in de BIS als presentatie-instelling.

€ 0

geadviseerd
subsidiebedrag

€ 360.000

gevraagd
subsidiebedrag

De aanvraag is gebaseerd op artikel 3.49 van de Regeling aanvullende aanvraagronde culturele basisinfrastructuur 2017 – 2020.

Op basis van een vergelijking tussen de aanvragers adviseert de raad Noorderlicht niet te subsidiëren. Voor een integrale afweging tussen de aanvragers, zie de 'Inleiding Presentatie-instellingen, aanvullende aanvraagronde'.

Beoordeling

Kwaliteit

In zijn advies over Noorderlicht van 19 mei 2016 uitte de raad de kritiek dat Noorderlicht onvoldoende voldoet aan de criteria van vernieuwing en experiment die op grond van de regeling zijn vereist voor presentatie-instellingen. Ook miste de raad een reflectie van de instelling op haar positionering ten opzichte van andere fotografie-instellingen in Nederland. De nieuwe aanvraag die Noorderlicht indient laat weliswaar op een aantal punten een nadere uitwerking zien, maar deze is onvoldoende en verandert daardoor niet het oordeel van de raad. De raad meent dat Noorderlicht zich op grond van zijn plan de komende periode niet verder zal vernieuwen. Tevens meent hij dat Noorderlicht in zijn plan en in zijn activiteiten geen overtuigender visie presenteert op fotografie, presentatie en zijn rol als presentatie-instelling in Nederland.

Noorderlicht wijst in zijn plan op zijn vernieuwende karakter in het verleden, als eerste instelling die in de jaren negentig digitale fotografie toonde en cross-overs liet zien naar virtuele fotografie en naar video- en computerkunst. Met projecten als 'Data Rush' en 'Arena' zette de instelling naar eigen zeggen ook de afgelopen periode vernieuwing en experiment centraal, zowel in vorm als in creatieproces. Vanaf 2017 neemt de instelling het onderzoek naar het virtuele beeld en de virtuele wereld explicieter en structureler op in haar projecten.

De raad onderkent dat Noorderlicht met het programma 'Data Rush' een breed palet liet zien aan traditionele fotografie, amateurfotografie, *webbased art*, virtuele fotografie, conceptueel werk en *mixed media*. Andere programma's waren echter behoudender van aard. De focus op verhalende fotografie weet een breed publiek aan te spreken, maar leidt met de huidige aanpak niet tot onverwachte experimenten of tot vernieuwing binnen de fotografie. De vernieuwing die de raad in het kunstenveld waarneemt op het snijvlak van fotografie en beeldende kunst ziet hij niet terug bij Noorderlicht. De raad blijft daarom bij zijn constatering dat Noorderlicht niet meer de polemische voortrekker is die hij lange tijd was en dat de instelling niet langer de agenda van de fotografie in en buiten Nederland bepaalt.

Met betrekking tot zijn inhoudelijke plannen geeft Noorderlicht aan de komende vier jaar drie concepten centraal te stellen: de relatie tussen de mens en zijn natuurlijke omgeving, sociaaleconomische structuren en de relatie tussen kunst en wetenschap. De raad blijft bij zijn standpunt uit zijn vorige advies dat hij deze onderwerpen te algemeen en weinig prikkelend vindt, te meer omdat niet wordt toegelicht met welke fotografen en op welke manieren deze onderwerpen worden uitgewerkt. Ook maakt Noorderlicht niet duidelijk hoe eerder genoemd voornemen om het virtuele beeld en de virtuele wereld explicieter op te nemen in zijn projecten terugkeert in zijn benadering van deze drie inhoudelijke concepten. De raad had graag meer gelezen over de wijze waarop vernieuwing in de praktijk zal worden aangejaagd door de keuze van kunstenaars, de koppeling van inhoud en vorm of door nieuwe presentatiewijzen.

De raad oordeelt positief over de jaarlijkse Manifestatie Noorderlicht en de (inter)nationale successen die Noorderlicht hiermee boekt. De keuze om de manifestatie te koppelen aan Leeuwarden Culturele Hoofdstad 2018 is volgens de raad een goede manier om de aandacht voor de manifestatie onder (internationale) pers, professionals en publiek nog te vergroten en ook binnen de regio extra aansluiting te vinden bij culturele en maatschappelijke partners.

De raad heeft waardering voor de rol die Noorderlicht op zich neemt in Groningen en in de drie noordelijke provincies. De manier waarop Noorderlicht in zijn aanvraag zijn regionale functie uiteenzet, als culturele instelling met stevige banden met collega-organisaties, vindt de raad overtuigend.

De raad mist daarentegen een nadere uitwerking van de wijze waarop Noorderlicht zich de komende periode ook met nationale cultuurpartners zal verbinden. Hij meent dat het voor een instelling in de Basisinfrastructuur niet enkel van belang is regionale banden aan te knopen, maar zeker ook de blik gericht te houden op ontwikkelingen en collega's elders in het land.

Educatie en participatie

Met zijn educatieve aanbod richt Noorderlicht zich voornamelijk op middelbare scholieren, door ze uit te nodigen op de manifestatie of op een tentoonstelling in de galerie. Deze bezoeken gaan gepaard met kijkwijzers, leskaarten, workshops, gastlessen en rondleidingen. De raad waardeert deze activiteiten en merkt op dat Noorderlicht hiermee een groot bereik heeft. De raad oordeelt ook positief over de keuze om lespakketten te ontwikkelen voor en met het Groningse Noorderpoort College (vmbo).

Zoals reeds in het vorige advies gesteld, ziet de raad voor Noorderlicht nog extra mogelijkheden op het gebied van educatie door zich aan te sluiten bij het programma 'Cultuureducatie met kwaliteit'.

De raad oordeelt positief over de banden die Noorderlicht onderhoudt met fotografieopleidingen. Hetzelfde geldt voor de 'rurale projecten' die Noorderlicht de komende jaren zal organiseren in samenwerking met bewoners en maatschappelijke organisaties, die hierdoor nauw bij Noorderlicht worden betrokken.

De raad blijft verder bij zijn advies dat Noorderlicht zich meer zou kunnen inspannen om jongeren actief te laten participeren in zijn activiteiten; het genre fotografie leent zich daar bij uitstek voor.

Maatschappelijke waarde

Publieksbereik

Noorderlicht heeft goed voor ogen waar zijn (betalende) publiek vandaan komt en brengt dit geregeld in kaart door middel van onderzoeken. De helft van zijn bezoekers komt van buiten Groningen. Noorderlicht heeft een duurzaam publiek weten op te bouwen, met bezoekers die terugkomen voor herhaalbezoek.

Noorderlicht verwacht volgens zijn activiteitenplan een toename van de bezoekersaantallen met 5 procent, van 127.500 in 2017 tot 135.500 in 2020. In zijn prestatie-gegevens over 2013 – 2014 schaaft ze het aantal geschatte bezoekers aan presentaties in de openbare ruimte onder de gerealiseerde bezoekersaantallen; veel bezoekers kwamen in die periode af op de permanente tentoonstellingen in Forum Images en Martiniplaza (die de komende periode niet meer plaatsvinden). Hierdoor laten de beoogde bezoekersaantallen zich niet vergelijken met de behaalde aantallen uit de voorgaande periode; gemiddeld 433.000 per jaar in 2013 – 2014.

De publieksinkomsten laten tussen 2014 en 2017 een halvering zien, van bijna 151.000 euro in 2014 naar bijna 74.000 euro in 2017. Dit laat zich verklaren doordat Noorderlicht meer tentoonstellingen zal organiseren over een langere periode, op bestaande expositielocaties en in de openbare ruimte (waar geen of minder entreegelden geheven kunnen worden).

De manieren waarop Noorderlicht zijn marketingactiviteiten wil versterken vindt de raad vertrouwenwekkend. Noorderlicht richt zich de komende periode expliciet op studenten en vijftigplussers, twee doelgroepen die in de regio ruim vertegenwoordigd zijn. Hoewel Noorderlicht in de programmering veel niet-westerse fotografen toont, wordt niet duidelijk welke marketingstrategieën de instelling hanteert om publiek met een niet-Nederlandse of bi culturele achtergrond te trekken.

Ondernemerschap

Ondanks de bezuinigingen in de afgelopen periode heeft Noorderlicht zijn internationale en

regionale positie weten te behouden, net als zijn bezoekersaantallen. Hiervoor spreekt de raad zijn waardering uit. De financiële positie van Noorderlicht is stabiel, ondanks een tekort in 2014.

Noorderlicht rekt voor de komende periode op een ruime verdubbeling van gemeentelijke subsidie en een grote toename van provinciale subsidies, waarvan de aanvraag niet duidelijk maakt of die reeds zijn toegezegd. Ook wordt een flinke stijging verwacht van bijdragen uit private middelen, die niet wordt onderbouwd. Opmerkelijk vindt de raad ook dat Noorderlicht aan OCW 360.000 euro subsidie aanvraagt, terwijl de minister voor de extra plek in de BIS een bedrag beschikbaar heeft gesteld van maximaal 225.000 euro per jaar. Omdat het weerstandsvermogen van Noorderlicht hoog is, komt de instelling niet direct in gevaar bij tegenvallende inkomsten. In dat geval zal Noorderlicht zich beperken tot die activiteiten waarvoor structurele financiering beschikbaar is.

Aan eigen inkomsten verwerfde Noorderlicht in 2013 nog 43 procent; in 2015 is dit nog 24 procent – een percentage dat ook voor 2017 wordt voorzien.

De raad vindt het een goede prestatie dat Noorderlicht met een klein aantal fte zo veel tentoonstellingen weet te realiseren. De komende periode wordt het aantal fte uitgebreid met 1,8, een toename van 40 procent (bij een gelijkblijvend aantal tentoonstellingen). Hiermee komt de organisatie weer op het niveau van voor 2013.

Noorderlicht organiseert veel activiteiten met een cultureel diverse component; er wordt gewerkt met een *associate curator* uit Indonesië en de instelling is bezig met een groot project in Ghana. De raad vindt echter dat daarnaast actiever kan worden gestuurd op de vertegenwoordiging van culturele diversiteit binnen de eigen organisatie.

Noorderlicht hanteert een bestuur-directiemodel en laat zich leiden door de richtlijnen van de Governance Code Cultuur. De instelling werkt aan een nieuw bestuurs- en directiereglement waarin de artistieke en financiële verhoudingen tussen directie en bestuur zijn geformuleerd. Omdat de huidige directeur de komende periode met pensioen gaat, gaat Noorderlicht ook op zoek naar een nieuwe directeur. De raad had hierover graag alvast een visie gelezen in het plan.

Stroom Den Haag

Stichting Stroom Den Haag (hierna: Stroom) is een presentatie-instelling die sterk is geworteld in Den Haag. Stroom profileert zich door 'het perspectief waarmee we naar de wereld en de kunst kijken'. Het programma richt zich vanuit beeldende kunst, architectuur, stedenbouw en vormgeving op de stedelijke omgeving, waarbij de verbinding met de stad en de betekenis voor de (stedelijke) samenleving belangrijk is. Via meerjarenprogramma's agendeert de stichting maatschappelijke thema's gericht op overdracht, kennisdeling en maatschappelijke doorwerking. De 'menselijke maat' is voor Stroom uitgangspunt. Stroom heeft een gemeentelijke beleids- en adviesfunctie om kunstenaars en organisaties binnen de Haagse kunstwereld te ondersteunen.

Subsidieadvies

De Raad voor Cultuur adviseert Stichting Stroom Den Haag geen subsidie toe te kennen.

Stroom diende in het kader van artikel 3.31 van de Subsidieregeling culturele basisinfrastructuur 2017 – 2020 een aanvraag voor subsidie in. De raad oordeelde hierover in zijn advies van 19 mei 2016 negatief; Stroom toonde in de aanvraag namelijk niet aan in de periode 2017 – 2020 de eigen inkomstennorm te zullen halen. Daarom kon de aanvraag op grond van artikel 3.5, lid 9 van de regeling niet worden gehonoreerd. De raad oordeelde verder in zijn aanvullend advies van 14 juli 2016 dat hij uit het ingediende plan onvoldoende kon opmaken welk aandeel van de structurele subsidies wordt aangewend voor de presentatieactiviteit en welk aandeel wordt gebruikt voor het beleid dat Stroom uitvoert in opdracht van de gemeente. Dat maakte de financiële verantwoording van de BIS-gelden onduidelijk.

Over de kwaliteit, de activiteiten op het gebied van educatie en participatie en de maatschappelijke waarde van Stroom oordeelde de raad positief.

In een reactie op het eerste advies stelde Stroom dat hij een fout had gemaakt in het aangeleverde cijfermateriaal; in plaats van een begroting was een 'bestedingsplan' ingediend. De nieuwe aanvraag is voorzien van een begroting waarin Stroom aantoont in de BIS-periode 2017 – 2020 gemiddeld voldoende eigen inkomsten te zullen behalen: 18,7 procent in 2017, 26 procent in 2020 (vereist: 19,5 procent). In zijn toelichting op de begroting verantwoordt Stroom de besteding van de aangevraagde BIS-subsidie, de opbrengsten en de activiteitenlasten materieel. Het beleid dat wordt uitgevoerd in opdracht van de gemeente Den Haag is hierbij buiten beschouwing gelaten. Begroting en toelichting geven de raad duidelijk inzage in de kosten en baten van Stroom als presentatie-instelling.

Het ingediende activiteitenplan is vrijwel gelijk aan het eerder ingediende plan, met dat verschil dat Stroom kort toelicht hoe zijn activiteiten als presentatie-instelling tot nu toe werden bekostigd; Den Haag speelde een rol in de beheerlasten terwijl de programmering in belangrijke mate werd gefinancierd door landelijke fondsen als het Mondriaan Fonds, het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie en Stichting DOEN.

Met betrekking tot de kwaliteit, de activiteiten op het gebied van educatie en participatie en de maatschappelijke waarde adviseert de raad in lijn met zijn eerdere adviezen van 19 mei en 14 juli 2016; hieronder neemt hij deze adviezen over. Waar nodig is een correctie doorgevoerd.

€ 0

geadviseerd
subsidiebedrag

€ 225.000

gevraagd
subsidiebedrag

De aanvraag is gebaseerd op artikel 3.49 van de Subsidieregeling aanvullende aanvraagronde culturele basisinfrastructuur 2017 – 2020.

Eveneens in lijn met zijn advies van 19 mei handhaaft de raad uit oogpunt van regionale spreiding van de presentatie-instellingen in de BIS (een ook door de minister nagestreefd belang) zijn advies om de openstaande plek in de BIS te bestemmen voor een instelling met als standplaats Amsterdam of een gemeente in de regio's Noord of Oost. Op basis van het advies van 19 mei 2016 is de plek in het kernpunt Den Haag al bestemd. De raad adviseert daarom Stroom Den Haag niet te subsidiëren. Voor een integrale afweging tussen alle zeven aanvragers in deze ronde, zie de 'Inleiding Presentatie-instellingen, aanvullende aanvraagronde'.

Beoordeling

Kwaliteit

In zijn activiteitenplan legt Stroom verbinding met zijn gemeentelijke advies- en beleidsfunctie, waarmee het bijdraagt aan talentontwikkeling voor kunstenaars en organisaties binnen de Haagse kunstwereld. Stroom ontvangt van de gemeente Den Haag een budget van ruim 2 miljoen euro voor zijn voorwaardenscheppend beleid en voor zijn beleid en programma op het gebied van kunst in de openbare ruimte. In de vorige aanvraag vond de raad het activiteitenplan en de begroting onvoldoende transparant. In de nieuwe begroting en de toelichting daarop onderscheidt Stroom de activiteiten die hij onderneemt in het kader van zijn gemeentelijke taak van zijn functie als presentatie-instelling. Het activiteitenplan geeft geen nadere toelichting op hoe financiële stromen en taken rond opdrachtgeverschap, kunst in de openbare ruimte en de presentatie van Haagse kunstenaars onderscheiden zijn.

Stroom sluit graag aan bij wat er speelt in de stad. Zo heeft Stroom de afgelopen periode een aantal grootschalige kunstprojecten in de openbare ruimte gerealiseerd; deze projecten vloeiden voort uit thematische programma's. De raad waardeert het dat Stroom zich sterk maakt voor opdrachten voor kunst in de openbare ruimte en hiermee een lacune opvult die door het wegvallen van Stichting Kunst en Openbare Ruimte (SKOR) en een aantal Centra Beeldende Kunst (CBK's) is ontstaan. Tevens is de stichting een verbinder op zoek naar andere presentatievormen, partners en het brede publiek. De raad vindt de kwaliteit van de uitgevoerde projecten goed. Ook heeft Stroom de positie van kunstenaars en organisaties binnen de Haagse kunstwereld (internationaal) weten te versterken en zijn rol als verbinder waargemaakt.

In het activiteitenplan zet Stroom zijn lijn als verbinder door, nu in samenwerking met beoogde structurele partners als het Nationale Toneel, Universiteit Leiden, Eastside Projects en La Loge. Stroom laat zien dat het een integraal programmabeleid wil ontwikkelen ten aanzien van kunst in de stedelijke ruimte, met ruimte voor onderzoek en debat. Stroom vervolgt het programma 'Attempts to Read the World (Differently)' (ARW(D)) en start het programma 'De Dingen'. De raad vindt de keuze van kunstenaars passend bij de thematiek.

Hoewel Stroom er in zijn aanvraag niet aan refereert, heeft het ook een rol in theorievorming en fungeert het als denktank. De oprichting van Stroom Circle sluit hierbij aan. Stroom heeft de afgelopen periode ook het digitale platform 'Open!' met subsidie ondersteund.

Educatie en participatie

Voor Stroom is educatie een integraal onderdeel van het programma. De raad vindt dat Stroom een goed onderbouwde visie heeft op educatie. Stroom sluit voor de samenwerking met basisscholen aan bij een brede alliantie van Haagse cultuurinstellingen. Niet alleen voor het basisonderwijs, maar ook voor de bovenbouw van het voortgezet onderwijs en de beroepsopleidingen ziet de raad echter goede aanknopingspunten voor educatie-activiteiten vanwege het belang dat Stroom hecht aan 'deelnemerschap' bij zijn projecten.

Stroom heeft voor de komende periode presentatie-instelling MAMA gevraagd ondersteuning te bieden bij het ontwikkelen van zijn educatiebeleid. Het vertrekpunt is non-formeel leren door de inzet van *communities of practice* ('Stroom School'), die een rol krijgen in het realiseren van een publieksprogramma. Een *community of practice* verschilt in de samenstelling qua achtergrond maar deelt een intrinsieke motivatie; zij kan bestaan uit jonge

makers en kunsttheoretici die zich inzetten voor het bereiken van jonge publieksgroepen. Toeschouwers worden in de benadering van Stroom deelnemers. De raad vindt deze benadering goed aansluiten bij het profiel van verbinden en verdiepen en de betekenis die de instelling wil hebben voor publiek.

Maatschappelijke waarde

Publieksbereik

De raad vindt het passend bij het profiel dat ‘doorwerking’ van zijn projecten voor Stroom belangrijk is. De programmering krijgt vorm in relatie met publiek en maatschappelijke partners. Stroom spreekt dan ook van ‘de menselijke maat’ en vindt een informele en persoonlijke benadering van het publiek heel belangrijk. De controverse over de sculptuur ‘Vriendinnen’ (2014) geeft volgens de raad goed aan waar de sprankeling in de werkwijze van Stroom zit. De raad vindt het wel opmerkelijk dat Stroom niet beschrijft of en in hoeverre het diverse publieksgroepen weet te bereiken.

Het bereik van Stroom hangt voor een groot deel samen met kunst in de openbare ruimte en vindt indirect plaats via organisaties en netwerken. Stroom zou volgens de raad door inrichting en vormgeving publiek kunnen verleiden tot bezoek; juist het showroomkarakter is daarbij immers een voordeel. De raad spreekt zijn waardering uit over de vele, naar eigen schatting tienduizenden bezoekers die de kunst in de stedelijke omgeving jaarlijks gadeslaan (en die niet in de cijfers zijn opgenomen). Stroom streeft verder een kleine toename van het aantal bezoekers na (van gemiddeld ruim 20.000 in 2013 – 2014 naar 21.500 in 2017 – 2020).

Ondernemerschap

De raad merkt op dat de nieuwe begroting die Stroom heeft ingediend bij zijn nieuwe aanvraag een beter zicht geeft op de kosten-batenstructuur van de instelling. Stroom heeft in de periode 2013 – 2015 aan de eigen inkomstennorm voldaan met een gemiddelde van 22 procent. In het activiteitenplan zegt Stroom een eigen inkomstenpercentage na te streven van 27 procent voor de periode 2017 – 2020. De bijgeleverde begroting beraamt in 2017 echter 18,7 procent aan eigen inkomsten en in 2020 26 procent. Gemiddeld voldoet Stroom hiermee aan de eigen inkomstennorm van 19,5 procent.

De raad vindt het positief dat Stroom, volgens het plan, veel aandacht heeft voor de arbeidsvoorwaarden van zijn personeel, alsmede voor de bezoldiging van freelancers. Ook geeft Stroom helder aan welke onderdelen van de organisatie naar zijn mening versterking nodig hebben.

Stroom zet de komende periode in op het vergroten van diversiteit van de organisatie, van het bestuur en van de Stroom Cirkel. De raad vindt het positief dat hierbij samenwerking wordt gezocht met specialistische organisaties zoals het Prins Claus Fonds, Binoq Atana en PEP Den Haag. De invalshoek voor de samenstelling van het bestuur en de leden wordt summier omschreven, maar niet uitgewerkt.

W139

W139 is een kunstenaarsinitiatief dat is gevestigd in Amsterdam en sterk lokaal is geworteld; het wil particulier initiatief stimuleren en een voedingsbodem zijn voor de kunstgemeenschap en de creatieve industrie. Naar eigen zeggen fungeert W139 als ‘een bakken van dagverse kunst voor de wereld’. De instelling verkeert in een ‘permanente staat van vernieuwing en experiment’ die door de kunstenaars zelf mogelijk wordt gemaakt. De komende periode wil W139 het talent van jonge (internationale) kunstenaars nog sterker centraal stellen. Hij wil zijn kunstpraktijk verdiepen en vernieuwen en op een interactieve manier het gevoel voor verbeelding bij het publiek bevorderen. Beoogd wordt een extra werkruimte met gastatelier te starten voor eigen producties en presentaties.

Subsidieadvies

De Raad voor Cultuur adviseert W139 geen subsidie toe te kennen.

W139 is een instelling die door kunstenaars wordt gedreven, met een sterke nadruk op de vrijheid van de kunstenaar. Aan die werkwijze ligt een groot vertrouwen ten grondslag in de artistieke kwaliteiten van kunstenaars. Het ingediende plan is radicaal en consequent doordacht; de beoogde dynamiek, waarbij een groep van ongeveer twintig kunstenaars zich voor kortere of langere tijd (minimaal zes maanden, maximaal vier jaar) verbindt aan een onderzoeks- en tentoonstellingsprogramma, vindt de raad interessant. Echter, door het ontbreken van een artistiek leider of coördinator functioneert W139 meer als een kunstenaarsinitiatief dan als een presentatie-instelling, waarmee de instelling niet voldoet aan de voorwaarden die de subsidieregeling stelt aan presentatie-instellingen.

W139 geeft echter niet aan hoe het zich als presentatie-instelling profileert ten opzichte van andere instellingen. Uit het activiteitenplan blijkt bovendien niet op welke wijze vernieuwing en reflectie onderdeel uitmaken van het programma van de instelling. W139 verlaat zich artistiek-inhoudelijk vooral op de betrokken kunstenaars en maakt geen gebruik van expertise van buiten ten aanzien van educatie en publieksbereik. Het is niet duidelijk welke verantwoordelijkheden het ‘W139-team’ precies op zich neemt en wat aan de kunstenaars wordt overgelaten. In dit licht mist de raad ook een toelichting op de wijze waarop het werkgeverschap is georganiseerd.

W139 organiseert geen educatieve activiteiten; wel worden de rondleidingen en reguliere activiteiten bezocht door kunstacademies, de eigen publieksgroep Cirkel 139 en een groep kritische observatoren. Daarnaast meent de raad dat het beleid om nieuw publiek te bereiken iets te zeer naar binnen is gericht. Wel heeft hij waardering voor de hoge bezoekersaantallen.

W139 staat er financieel gezond voor, maar is wel sterk afhankelijk van subsidies. De voorgenomen verdubbeling aan eigen inkomsten lijkt de raad niet realistisch.

W139 past de Governance Code Cultuur en de Code Culturele Diversiteit toe. De raad merkt op dat diversiteit goed is vertegenwoordigd in de gekozen kunstenaars en het eigen team.

Zeven instellingen dienden een aanvraag in voor een plek in de BIS als presentatie-instelling. Op basis van een vergelijking tussen de aanvragers adviseert de raad W139 niet te subsidiëren. Voor een integrale afweging tussen de aanvragers, zie de ‘Inleiding Presentatie-instellingen, aanvullende aanvraagronde’.

€ 0

geadviseerd
subsidiebedrag

€ 175.000

gevraagd
subsidiebedrag

De aanvraag is gebaseerd op artikel 3.49 van de Regeling aanvullende aanvraagronde culturele basisinfrastructuur 2017 – 2020.

Beoordeling

Kwaliteit

In de periode 2009 – 2012 maakte W139 deel uit van de BIS. Door de bezuinigingen werd het aantal presentatieplekken in de huidige BIS teruggebracht tot één plek in Amsterdam. In de periode 2013 – 2016 continueerde de instelling haar activiteiten met onder andere steun van de gemeente Amsterdam. Het nu ingediende plan bevat weinig reflectie op het functioneren in het verleden. De raad oordeelde destijds dat W139 zich onderscheidde door zijn focus op de positie en ontwikkeling van jonge kunstenaars en de keuze voor het ‘visuele discours’, maar dat het programma te weinig artistiek-inhoudelijke samenhang bood.

W139 is een nieuwe weg ingeslagen en kiest ervoor om te werken zonder artistiek directeur of curator. Een wisselende groep van zo’n twintig individuele kunstenaars is verantwoordelijk voor de ontwikkeling en uitvoering van het activiteitenplan, waarbij steeds een à twee initiatiefnemers een nieuwe groep vormen. De nadruk ligt op de praktische ontwikkeling van (elkaars) talent en het scheppen van mogelijkheden om hedendaagse kunst te produceren. Per jaar worden acht à negen *site-specific* tentoonstellingen georganiseerd, die gedurende vier weken te zien zullen zijn. Hieruit komen zo’n 36 activiteiten voort die elke mogelijke vorm kunnen krijgen, zoals leesgroepen, filmavonden of fundraising-events. Door de eigen ruimte aan de Warmoesstraat uit te breiden met een tweede locatie binnen of buiten Amsterdam, ‘Productiehuis 139’, wil W139 meer ruimte creëren voor experiment, productie en presentatie.

Gezien de projecten uit het verleden heeft de raad vertrouwen in de kwaliteit van de betrokken kunstenaars. Naar de mening van de raad functioneert W139 op deze wijze echter meer als een kunstenaarscollectief dan als een presentatie-instelling. Een ‘W139-team’ van flexibele en vaste medewerkers fungeert als sparringpartner en kritische katalysator voor de kunstenaars, maar niet duidelijk wordt welke rol dit team heeft bij het (mede)bepalen van het artistieke programma.

De raad vindt het een interessante keuze om de deelnemende kunstenaars in collectief verband de artistieke koers te laten bepalen. Hij hoopt wel dat dat de deelnemers alert blijven op het aanscherpen en navolgen van een heldere artistieke lijn, zodat deze werkwijze niet ten koste gaat van het eigen profiel van de instelling. De raad merkt tevens op dat de nieuwe koers nog veel vragen oproept, omdat het profiel en de voorgenomen activiteiten onvoldoende helder zijn uitgewerkt.

Zes maal per jaar zijn er gezamenlijke bijeenkomsten (‘Rendez Vous’) waarin wordt gereflecteerd op de artistieke ontwikkelingen en de presentatiepraktijk van de deelnemers. In overeenstemming met de benadering van W139 wordt er niet op een oordelende manier gesproken over elkaars werk. De raad leidt hieruit af dat de ontwikkeling van talent bij W139 vooral neerkomt op zelfbegeleiding. Het is de raad niet duidelijk of en in hoeverre ook het W139-team de kunstenaars begeleidt bij hun ontwikkeling. De raad waarschuwt voor een werkpraktijk waarbij de wijze waarop talent wordt begeleid afhankelijk is van het zelfinzicht van elke individuele kunstenaar. Hij hoopt dat kunstenaars (ook) kunnen profiteren van de faciliteiten en expertise op het gebied van talentontwikkeling die de instelling in huis heeft.

Educatie en participatie

Ten aanzien van educatie en publieksparticipatie positioneert W139 zich niet als een kennisinstituut, maar de rondleidingen en diverse activiteiten worden wel bezocht in het kader van kunsteducatieprogramma’s van kunstacademies. Ook kent de instelling educatieve waarde toe aan de activiteiten van de publieksgroep ‘Cirkel 139’ en een groep kritische observatoren (‘the Observer’) en van bezoeken aan het beoogde Productiehuis 139. Het gaat er dan om dat mensen ‘zelf bijdragen aan een presentatiepraktijk die onwrikbaar de kunstenaars en kunst vooropstelt’. De raad vindt deze benadering in lijn met de visie en missie van W139. Hij vindt de ambitie op het terrein van educatie echter te minimaal, omdat de instelling zich hiermee enkel richt op de reeds vertrouwde doelgroepen. Hij wijst erop dat educatie een verplicht onderdeel is voor instellingen in de BIS.

W139 werkt samen met (inter)nationale instellingen waaraan de participerende kunstenaars zijn verbonden. Ook dit sluit volgens de raad aan bij het karakter van de instelling. Hij meent dat de keuze voor internationale kunstenaars positief kan bijdragen aan het uitbreiden en versterken van het internationale netwerk. Wel mist hij in de aanvraag een nadere beschrijving van gerealiseerde en voorgenomen internationale samenwerkingsverbanden.

Maatschappelijke waarde

Publieksbereik

Het profiel van W139 sluit goed aan bij de doelgroepen: kunstenaars, gelijkgestemden, in kunst geïnteresseerden en studenten. Blijkens de aanvraag is het publiek heel divers en relatief jong (25-34 jaar). De raad waardeert de experimentele activiteiten die W139 inzet om publiek te benaderen, maar vindt deze wel sterk naar binnen gericht. Publieksbereik is vooral gerelateerd aan het principe 'zegt het voort', via rechtstreeks contact met de kunstenaar en via sociale media en digitale projecten. Hiermee wordt vooral een jong en professioneel geïnteresseerd publiek bereikt. Door de ligging in het centrum van Amsterdam behoren overigens ook buurtbewoners en toeristen tot het publiek.

Uit de aanvraag wordt niet duidelijk wat de interactie met het publiek oplevert, hoe de instelling resultaten evalueert of op grond waarvan aanpassingen worden gerealiseerd. Via een *open call* ('the Observer') zullen mensen jaarlijks worden geïnviteerd de artistieke koers van W139 te volgen en uit te dragen. Het publiek kan zijn waardering voor het getoonde laten blijken door een vrijwillige entreebijdrage. Ook wil de instelling de 'Cirkel 139' oprichten, waarbij het publiek een obligatie van 139 euro kan kopen en daarmee participeert in het signaleren en ondersteunen van talent. De raad ziet het werken met zogenaamde cirkels ook terug bij andere presentatie-instellingen. Hij vindt dat een goede insteek, mits de cirkels 'naar buiten' gericht zijn en deze zich ook verhouden tot andere dan de voor W139 geijkte publieksgroepen.

De bezoekersaantallen voor exposities en publieksactiviteiten waren de afgelopen jaren gemiddeld ruim 25.000. Voor de komende periode verwacht W139 gemiddeld 26.000 bezoekers. De raad heeft waardering voor deze hoge bezoekersaantallen. Het aantal betaalde bezoeken wordt naar schatting verdubbeld, omdat de instelling is gaan werken volgens het principe 'betaal-wat-je-wil'. Dit begint een extra inkomstenstroom te genereren, maar de raad merkt op dat het in 2020 nog slechts om 4 procent van het aantal bezoeken gaat (in 2014 is het aandeel betaald bezoek op het totale bezoek 2 procent).

Ondernemerschap

W139 staat er financieel gezond voor en behaalde de afgelopen periode voldoende eigen inkomsten. Wel is de instelling in de huidige periode sterk afhankelijk van één grote batenpost, de gemeente Amsterdam. Van deze subsidiënt ontvangt W139 ook de komende periode subsidie, zij het minder dan aangevraagd. Ook in de komende periode blijft W139 volgens de begroting voor 73 procent afhankelijk van subsidies.

De raad vindt de geschatte verdubbeling van de eigen inkomsten ten opzichte van 2013 – 2014 onrealistisch. Het wordt hem niet duidelijk hoe de inkomsten uit obligaties, vrijwillige entreebijdrages en inkomsten uit fondsen en subsidies zullen worden gerealiseerd, omdat hierop een toelichting ontbreekt in de aanvraag. De raad maakt zich verder zorgen omdat een strategie voor in het geval van tegenvallende inkomsten ontbreekt, terwijl W139 zelf aangeeft 'te experimenteren met het aanboren van nieuwe inkomstenbronnen met wisselend resultaat'.

Kunstenaars die langer dan zes maanden bij W139 aan het werk zijn krijgen een honorarium van 10.000 euro en een startkapitaal van 12.500 euro. Zelf kunnen zij dit verhogen door aanvullende financiering aan te boren, ondersteund door het team van W139 en eventueel de Cirkel 139. De raad vindt het positief dat kunstenaars ruimte geboden wordt voor de ontwikkeling en productie van nieuw werk en daarvoor een bescheiden starthonorarium ontvangen. De raad vindt het echter moeilijk in te schatten welke opbrengst hiervan te

verwachten valt; de output is hier minder goed voorspelbaar dan wanneer kunstenaars een budget ontvangen om bijvoorbeeld een bepaald project af te ronden of een bepaald aantal kunstwerken te vervaardigen.

W139 beoogt een basis te scheppen om de bestaande presentatiepraktijk te professionaliseren. Met de gelden uit de BIS wil W139 extra fte's invullen in het W139-team, bedoeld voor talentbegeleiding, coördinerende taken, documentatie, reflectie en publicatie. Er is een toename van het aantal fte's voor tijdelijk personeel voorzien van 0,4 naar 3,6. Het vaste personeel blijft gelijk met 1,6 fte. Het aantal tentoonstellingen dat daartegenover staat blijft gelijk.

Hoe het werkgeverschap vorm krijgt bij de organisatie, die werkt zonder directie, wordt niet toegelicht. Dit beschouwt de raad als een gemis in de aanvraag.

W139 past de Governance Code Cultuur en de Code Culturele Diversiteit toe. Dit wordt in de aanvraag beknopt toegelicht. De keuze voor een zeer cultureel diverse groep kunstenaars draagt naar eigen zeggen op natuurlijke wijze bij aan een cultureel divers programma, publiek, personeel en partners. Dit is terug te zien in de kunstenaarsgroep en in het W139-team. De organisatie zegt ook oog te hebben voor diversiteit bij het aanwijzen van nieuwe bestuursleden maar in het zittende bestuur is culturele diversiteit nog niet vertegenwoordigd.

Overzicht aanvragen en bedragen

BIS / Overzicht aanvragen en bedragen / Aantal aanvragen					
Aantal aanvragen	Artikel	Maximum volgens regeling	Aangevraagd	Positief geadviseerd	Negatief geadviseerd, tenzij aan voorwaarden wordt voldaan
Podiumkunsten					
Theater	3.8	9	9	7	1
	3.48 ^[1]	1	1	1	0
Jeugdtheater	3.9	9	12	9	0
Productiehuizen	3.11	–	15	3	0
Dans	3.13	4	4	4	0
Symfonieorkesten	3.15 – 3.18	10	10	8	2
Opera	3.20 – 3.21	3	3	2	1
Festivals	3.23 – 3.24	4	5	4	0
Musea ^[1]	3.26	–	31	20	6
Ondersteunende instelling	3.27	1	1	1	0
Beeldende kunst					
Presentatie-instellingen	3.31	6	9	5	0
	3.49 ^[1]	1	7	1	0
Postacademische instellingen	3.33	–	5	5	0
Film					
Festivals	3.35	4	4	4	0
Ondersteunende instelling	3.36	1	1	1	0
Letteren	3.38	3	3	2	1
Creatieve industrie	3.40	1	1	0	1
Bovensectorale ondersteunende instellingen	3.42 – 3.45	4	5	2	2
Totaal			126	79	14

1
Openluchtmuseum opgenomen onder Positief geadviseerd.

BIS / Overzicht aanvragen en bedragen / Bedragen per sector

Bedragen per sector

Artikel	Maximum volgens regeling	Aangevraagd	Geadviseerd	Gereserveerd
<i>Bedragen in euro's</i>				
Podiumkunsten				
Theater	3.8	18.947.000	20.087.265	15.747.000
	3.48 ^{p)}	1.600.000	1.600.000	1.600.000
Jeugdtheater	3.9	5.265.000	6.830.000	5.260.000
Productiehuizen	3.11	1.600.000	5.914.888	1.500.000
Dans	3.13	17.920.000	17.921.000	17.920.000
Symfonieorkesten	3.15 – 3.18	51.082.000	52.986.320	43.972.000
Opera	3.20 – 3.21	28.990.000	29.446.643	27.970.000
Festivals	3.23 – 3.24	4.530.000	4.730.000	4.530.000
Musea ¹⁾	3.26	59.440.000	72.676.817	55.706.167
Ondersteunende instelling	3.27	1.490.000	1.493.554	1.490.000
Beeldende kunst				
Presentatie-instellingen	3.31	2.560.000	3.792.509	2.335.000
	3.49 ^{p)}	225.000	2.160.000	200.000
Postacademische instellingen	3.33	4.300.000	5.547.000	4.300.000
Film				
Festivals	3.35	3.480.000	4.346.000	3.480.000
Ondersteunende instelling	3.36	5.150.000	5.150.000	5.150.000
Letteren	3.38	2.920.000	2.995.000	2.270.000
Creatieve industrie	3.40	5.640.000	7.831.247	0
Bovensectorale ondersteunende instellingen	3.42 – 3.45	7.290.000	7.558.724	5.640.000
		220.604.000	253.066.967	199.070.167
Subtotaal geadviseerd en gereserveerd bedrag				21.403.833
				220.474.000
Niet toegekend				
Jeugdtheater				5.000
Productiehuizen				100.000
Presentatie-instellingen				25.000
				130.000
Totaalbedrag				220.604.000

1

Onderdeel Immaterieel Erfgoed van Openluchtmuseum opgenomen onder Gereserveerd.

Regeling aanvullende aanvraagronde culturele basisinfrastructuur 2017 – 2020.

BIS / Overzicht aanvragen en bedragen / Totaaloverzicht adviezen

Totaaloverzicht adviezen	2013 – 2016	Maximum volgens regeling	Aangevraagd	Geadviseerd	Gereserveerd	Advies
					<i>Bedragen in euro's</i>	
Podiumkunsten						
Theater						
Artikel 3.8 en 3.48 ¹⁾						
	Totaal aantal aanvragers		9	8	1	
	Het Nationale Theater i.o.	2.670.762	2.670.000	2.670.000		Ja
	Noord Nederlands Toneel	2.670.762	2.670.000	2.670.000		Ja
	Theater Rotterdam	1.602.257	2.670.000	1.600.000		Ja, mits
	Theater Utrecht	1.602.257	1.600.000	1.600.000 ²⁾		Ja
	Toneelgroep Amsterdam	2.937.637	2.985.410	2.937.000		Ja
	Toneelgroep Maastricht	1.602.257	1.604.455	1.600.000		Ja
	Toneelgroep Oostpool	2.670.762	2.675.000	2.670.000		Ja
	Tryater	1.602.257	1.607.400	1.600.000		Ja
	Het Zuidelijk Toneel	1.602.257	1.600.000	0	1.600.000	Nee, tenzij
	18.961.208		20.087.265	17.347.000	1.600.000	
	Totaal geadviseerd			17.347.000		
	Totaal gereserveerd				1.600.000	
	Totaalbedrag	18.947.000				
<i>Plafond per aanvrager</i>						
	Grote instellingen (4)	2.670.000				
	Middelgrote instellingen (4)	1.600.000				
	Friese taal	1.600.000				
	Opslag voor internationale statuut	267.000				

¹⁾ Regeling aanvullende aanvraagronde culturele basisinfrastructuur 2017 – 2020.

2013 – 2016	Maximum volgens regeling	Aangevraagd	Geadviseerd	Gereserveerd	Advies
Podiumkunsten					
<i>Bedragen in euro's</i>					
Jeugdtheater					
Artikel 3.9					
Totaal aantal aanvragers		12	9		
BonteHond	–	585.000	585.000	0	Nee
Het Filiaal theatermakers	533.751	585.000	585.000	585.000	Ja
Holland Opera	–	585.000	500.000	0	Nee
Het Houten Huis	533.751	585.000	585.000	585.000	Ja
Het Laagland	533.751	585.000	585.000	585.000	Ja
Maas	533.751	585.000	585.000	585.000	Ja
Het Nationale Theater i.o.	533.751	585.000	580.000	580.000	Ja
Theater Artemis	533.751	585.000	585.000	585.000	Ja
Theater Sonnevanck	533.751	585.000	585.000	585.000	Ja
Theatergroep Kwatta	–	585.000	585.000	585.000	Ja
De Toneelmakerij	533.751	585.000	585.000	585.000	Ja
Het Toneelschap Beumer & Drost	–	585.000	485.000	0	Nee
4.270.008		6.830.000	5.260.000		
Totaal geadviseerd ^[1]			5.260.000		
Totaalbedrag	5.265.000				
<i>Plafond per aanvrager</i>	585.000				
Maximaal 9 aanvragers					
1					
Niet toegekend € 5.000.					

	2013 – 2016	Maximum volgens regeling	Aangevraagd	Geadviseerd	Gereserveerd	Advies
Podiumkunsten						
Dans						
Artikel 3.13						
	Totaal aantal aanvragers		4	4		
	Introdans	2.751.239	2.811.000	2.810.000		Ja
	Het Nationale Ballet	6.937.252	6.950.000	6.950.000		Ja, mits
	Nederlands Dans Theater	6.515.281	6.510.000	6.510.000		Ja
	Scapino Ballet Rotterdam	1.650.543	1.650.000	1.650.000		Ja
		17.854.315	17.921.000			
	Totaal geadviseerd			17.920.000		
	Totaalbedrag	17.920.000				
<i>Plafond per aanvrager</i>						
	Balletrepertoire in internationale context	6.950.000				
	Modern dansaanbod in internationale context	6.510.000				
	Dansaanbod met jeugddans	2.810.000				
	Dansaanbod	1.650.000				

	2013 – 2016	Maximum volgens regeling	Aangevraagd	Geadviseerd	Gereserveerd	Advies
Podiumkunsten					<i>Bedragen in euro's</i>	
Symfonieorkesten						
Artikel 3.15 – 3.18						
	Totaal aantal aanvragers		10	8	2	
	Het Balletorkest	3.555.636	3.550.000	3.550.000		Ja
	Het Gelders Orkest	3.555.636	–	3.560.000	3.560.000	Nee, tenzij
	Koninklijk Concertgebouworkest	6.704.914	6.952.000	7.177.000	6.952.000	Ja
	Metropole Orkest	–	3.000.000	3.500.000	3.000.000	Ja, mits
	NedPhO NKO	10.158.960	10.160.000	10.191.000	10.160.000	Ja, mits
	Noord Nederlands Orkest	6.095.375	6.090.000	6.306.900	6.090.000	Ja
	Orkest van het Oosten	3.555.636	–	3.550.000	0	Nee, tenzij
	philharmonie zuidnederland	7.111.271	7.110.000	7.133.420	7.110.000	Ja, mits
	Residentie Orkest	2.742.918	–	3.650.000	3.200.000	Ja, mits
	Rotterdams Philharmonisch Orkest	4.368.353	–	4.368.000	3.910.000	Ja, mits
		47.848.699		52.986.320		
	Totaal geadviseerd			43.972.000		
	Totaal gereserveerd				7.110.000	
	Totaalbedrag	51.082.000				
<i>Plafond per aanvrager</i>						
	Regio Noord	6.090.000				
	Regio Zuid	7.110.000				
	Regio Oost (2 orkesten)	7.110.000				
	Den Haag en Rotterdam	7.110.000				
	Amsterdam	6.952.000				
	Begeleiding opera	10.160.000				
	Begeleiding dans	3.550.000				
	Aanbod pop en jazz	3.000.000				

	2013 – 2016	Maximum volgens regeling	Aangevraagd	Geadviseerd	Gereserveerd	Advies
Podiumkunsten						
<i>Bedragen in euro's</i>						
Opera						
Artikel 3.20 – 3.21						
	Totaal aantal aanvragers		3	2	1	
De Nationale Opera	24.422.138	24.420.000	24.420.000	24.420.000		Ja, mits
Nederlandse Reisopera	3.555.636	3.550.000	4.000.000	3.550.000		Ja, mits
Opera Zuid	1.023.238	1.020.000	1.026.643	0	1.020.000	Nee, tenzij
	29.001.012		29.446.643			
	Totaal geadviseerd			27.970.000		
	Totaal gereserveerd				1.020.000	
	Totaalbedrag	28.990.000				
 <i>Plafond per aanvrager</i>						
	Grootschalig opera-aanbod	24.420.000				
	Opera aanbod regio Oost	3.550.000				
	Opera aanbod regio Zuid	1.020.000				

2013 – 2016	Maximum volgens regeling	Aangevraagd	Geadviseerd	Gereserveerd	Advies
Podiumkunsten					<i>Bedragen in euro's</i>
Festivals					
Artikel 3.23 – 3.24					
Totaal aantal aanvragers		5		4	
Festival Oude Muziek	– 650.000	650.000	650.000		Ja
Holland Festival	3.179.191	3.180.000	3.180.000		Ja
Nederlandse Dansdagen	– 200.000	200.000	200.000		Ja, mits
Oerol	– 500.000	500.000	500.000		Ja
Schrit_tmacher	– 200.000	200.000	0		Nee
<hr/> 3.179.191		<hr/> 4.730.000		<hr/> 4.530.000	
Totaal geadviseerd					
Totaalbedrag	4.530.000				
 <i>Plafond per aanvrager</i>					
Festival in de regio Noord	500.000				
Festival in een kernpunt, inclusief symfonisch repertoire	3.180.000				
Festival in de regio Zuid	200.000				
Festival Oude Muziek	650.000				

	2013 – 2016	Maximum volgens regeling	Aangevraagd	Geadviseerd	Gereserveerd	Advies
Musea						
<i>Bedragen in euro's</i>						
Artikel 3.26						
Totaal aantal aanvragers			31	20	6	
Bonnefantenmuseum	–	–	475.000	0		Nee
GeoFort	–	–	350.000	0		Nee
Huis Doorn	117.335	–	414.000	0	105.602	Nee, tenzij
Joods Historisch Museum	2.213.151	–	3.935.500	2.213.151		Ja, mits
Keramiekmuseum Het Princessehof	1.354.682	–	1.509.337	1.354.682		Ja, mits
Kröller-Müller Museum	1.692.671	–	1.692.671	1.692.671		Ja
Letterkundig Museum	1.050.704	–	1.937.032	1.050.704		Ja, mits
Mauritshuis	1.212.081	–	1.588.300	1.212.081		Ja
Muiderslot	269.022	–	319.022	269.022		Ja
Museum Boerhaave	1.754.508	–	2.206.024	1.754.508		Ja
Museum Catharijneconvent	2.748.302	–	2.850.000	2.748.302		Ja
Museum voor Communicatie	–	–	500.000	0		Nee
Museum De Gevangenpoort	172.922	–	302.833	0	155.630	Nee, tenzij
Museum Meermanno-Westreenianum	679.828	–	1.339.888	0	611.845	Nee, tenzij
Museum Oud Amelisweerd	–	–	125.000	0		Nee
Nationaal Glasmuseum Leerdam / Glasblazerij	8.708	–	698.211	286.497		Ja, mits
Nationaal Museum van Wereldculturen	10.144.545	–	10.449.011	10.144.545		Ja
Naturalis	8.085.191	–	9.030.000	8.085.191		Ja
Nederlands Fotomuseum	709.301	–	1.427.000	709.301		Ja, mits
Nederlands Openluchtmuseum	4.901.059	–	5.916.000	4.901.059	790.000	Ja
Paleis Het Loo	2.972.605	–	3.320.878	2.972.605		Ja
Persmuseum	224.490	–	299.500	0	202.041	Nee, tenzij
Rijksmuseum	6.518.198	–	7.646.852	6.518.198		Ja
Rijksmuseum van Oudheden	2.758.878	–	3.929.531	2.758.878		Ja, mits
Rijksmuseum Twenthe	469.615	–	1.377.200	902.615		Ja, mits
Het Scheepvaartmuseum	1.984.522	–	2.130.826	0	1.786.070	Nee, tenzij
Slot Loevestein	91.828	–	400.000	0	82.645	Nee, tenzij
Teylers Museum	1.124.652	–	1.326.300	1.326.300		Ja
Van Gogh Museum	1.497.015	–	1.374.314	1.374.314		Ja
Vincent van GoghHuis	–	–	200.000	0		Nee
Zuiderzeemuseum	3.431.543	–	3.606.587	3.431.543		Ja
	58.187.356 ^[3]		72.676.817 ^[4]	55.706.167		
Totaal geadviseerd				55.706.167		
Totaal gereserveerd					3.733.833	
Totaalbedrag		59.440.000				
<i>Plafond voor alle aanvragers</i>		59.440.000				
Waarvan voor immaterieel erfgoed		790.000				

3

Deze kolom bevat het bedrag dat door de minister is toegerekend aan de exploitatie.

4

Deze kolom bevat het bedrag uit de aanvraag dat door de minister is toegerekend aan de BIS.

	2013 – 2016	Maximum volgens regeling	Aangevraagd	Geadviseerd	Gereserveerd	Advies
Musea						
<i>Bedragen in euro's</i>						
Ondersteunende instelling						
Artikel 3.27						
Totaal aantal aanvragers			1	1		
RKD - Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis	1.493.554	1.490.000	1.493.554	1.490.000		Ja
	<u>1.493.554</u> ⁵⁾		<u>1.493.554</u> ⁶⁾			
Totaal geadviseerd				1.490.000		
Totaalbedrag		1.490.000				
<i>Plafond voor aanvrager</i>		<i>1.490.000</i>				
5 Deze kolom bevat het bedrag dat door de minister is toegerekend aan de exploitatie.						
6 Deze kolom bevat het bedrag uit de aanvraag dat door de minister is toegerekend aan de BIS.						

2013 – 2016	Maximum volgens regeling	Aangevraagd	Geadviseerd	Gereserveerd	Advies
Beeldende kunst					
Postacademische instellingen Artikel 3.33				<i>Bedragen in euro's</i>	
Totaal aantal aanvragers		5	5		
De Ateliers					
BAK, Basis voor Actuele Kunst	409.296	–	700.000	400.000	Ja, mits
EKWC	–	–	297.000	250.000	Ja
Rijksacademie van Beeldende Kunsten	–	–	350.000	300.000	Ja
Van Eyck	1.125.563	–	2.500.000	1.750.000	Ja, mits
	1.015.896	–	1.700.000	1.600.000	Ja
	2.550.755 ⁽⁸⁾		5.547.000		
Totaal geadviseerd			4.300.000		
Totaalbedrag	4.300.000				
<i>Maximaal bedrag per deelnemer</i>		<i>50.000</i>			

	2013 – 2016	Maximum volgens regeling	Aangevraagd	Geadviseerd	Gereserveerd	Advies
Film						
<i>Bedragen in euro's</i>						
Festivals						
Artikel 3.33						
	Totaal aantal aanvragers		4	4		
	Cinekid ^[9]	– 910.000	910.000	635.000		Ja, mits
	International Documentary Filmfestival Amsterdam	706.609	– 1.031.000	985.000		Ja
	International Film Festival Rotterdam	1.216.876	– 1.455.000	1.210.000		Ja
	Nederlands Film Festival	648.319	– 950.000	650.000		Ja, mits
		2.571.804	4.346.000			
	Totaal geadviseerd			3.480.000		
	Totaalbedrag	3.480.000				
	<i>Plafond voor alle aanvragers</i>	<i>3.480.000</i>				
	<i>Waarvan voor jeugdfilm</i>	<i>910.000</i>				
Ondersteunende instelling						
Artikel 3.36						
	Totaal aantal aanvragers		1	1		
	EYE	5.153.821	5.150.000	5.150.000		Ja
		5.153.821 ^[10]	5.150.000			
	Totaal geadviseerd			5.150.000		
	Totaalbedrag	5.150.000				
	<i>Plafond voor aanvrager</i>	<i>5.150.000</i>				

9

Aangevraagd bedrag is exclusief aanvraag HGIS van € 75.000.

10

Deze kolom bevat het bedrag dat door de minister is toegerekend aan de exploitatie.

2013 – 2016	Maximum volgens regeling	Aangevraagd	Geadviseerd	Gereserveerd	Advies
Letteren					
<i>Bedragen in euro's</i>					
Artikel 3.38					
Totaal aantal aanvragers		3	2	1	
Fonds Bijzondere Journalistieke Projecten	399.062	400.000	475.000	400.000	Ja, mits Nee, tenzij Ja, mits
Schrijvers School Samenleving	654.872	650.000	650.000	0	
Stichting Lezen	1.872.526	1.870.000	1.870.000	1.870.000	
	<hr/> 2.926.460		<hr/> 2.995.000		
Totaal geadviseerd			<hr/> 2.270.000		
Totaal gereserveerd				<hr/> 650.000	
Totaalbedrag	2.920.000				
 <i>Plafond per aanvrager</i>					
Leesbevordering en literatuureducatie	1.870.000				
Landelijke bemiddeling lezingen	650.000				
Bijzondere journalistieke projecten	400.000				

	2013 – 2016	Maximum volgens regeling	Aangevraagd	Geadviseerd	Gereserveerd	Advies
Creatieve industrie					<i>Bedragen in euro's</i>	
Artikel 3.40						
Totaal aantal aanvragers			1	0	1	
Het Nieuwe Instituut	5.339.829	5.640.000	7.831.247	0	5.640.000	Nee, tenzij
	<u>5.339.829</u> ^[11]		<u>7.831.247</u> ^[12]			
Totaal geadviseerd				0		
Totaal gereserveerd					5.640.000	
Totaalbedrag		5.640.000				
<i>Plafond voor aanvrager</i>		<i>5.640.000</i>				

11

Deze kolom bevat het bedrag dat door de minister is toegerekend aan de exploitatie.

12

Deze kolom bevat het bedrag uit de aanvraag dat door de minister is toegerekend aan de BIS.

2013 – 2016	Maximum volgens regeling	Aangevraagd	Geadviseerd	Gereserveerd	Advies	
Bovensectorale ondersteunende instellingen				<i>Bedragen in euro's</i>		
Artikel 3.42 – 3.45						
Totaal aantal aanvragers		5	2	2		
Boekmanstichting	726.500	720.000	825.000	0	720.000	Nee, tenzij
Digitaal Erfgoed Nederland	583.246	580.000	580.000	580.000		Ja
DutchCulture ⁽¹³⁾	935.658	930.000	930.000	0	930.000	Nee, tenzij
LKCA	5.061.746	5.060.000	5.068.691	5.060.000		Ja, mits
TRC	–	580.000	155.033	0		Nee
	7.307.150		7.558.724			
Totaal geadviseerd			5.640.000			
Totaal gereserveerd				1.650.000		
Totaalbedrag	7.290.000					
 <i>Plafond per aanvrager</i>						
Amateurkunst en cultuureducatie		5.060.000				
Internationaal cultuurbeleid		930.000				
Digitalisering		580.000				
Onderzoek en statistiek		720.000				

Bijlagen

Overzicht samenstelling commissie Beeldende kunst

Beeldende kunst

Afdeling 3.4

Presentatie-instellingen

artikel 3.31

Aanvullende aanvraagronde

15 augustus 2016

Jeroen van den Eijnde

voorzitter

Velp

Wilja Jurg

adviseur

Arnhem

Jorn Konijn

adviseur

Amsterdam

*Hiernaast is een adviseur uit de
kring geraadpleegd (Toos Arends).*

Leden Raad voor Cultuur

Joop Daalmeijer (voorzitter), Özkan Gölpinar,
Marijke van Hees, Cees Langeveld, Annick Schramme,
Mathieu Weggeman, Brigitte Bloksma (vanaf 1 mei 2016),
Thomas Steffens (vanaf 1 mei 2016),
Jeroen Bartelse (directeur).

Raad voor Cultuur
Prins Willem Alexanderhof 20
2595 BE Den Haag

070 – 3106686
info@cultuur.nl
www.cultuur.nl

Ontwerp en realisatie

Daphne Heemskerk, Olivier Otten, Pascal de Man.

Alle adviezen van de raad zijn ook te vinden op cultuur.nl.
Wilt u op de hoogte blijven van de activiteiten van de raad?
Dan kunt u zich aanmelden voor de nieuwsbrief.
Volg ons ook op Twitter.

Het is toegestaan (delen van) de inhoud van deze publicatie
te citeren of te verspreiden, mits daarbij de Raad voor Cultuur
en het advies over de Culturele Basisinfrastructuur 2017 – 2020
als bronnen worden vermeld.

Aan dit advies kunnen geen rechten worden ontleend.

© Raad voor Cultuur
Advies 19 mei 2016, Aanvullend advies 14 juli 2016,
Aanvullende aanvraagronde 15 augustus 2016

De Raad voor Cultuur is het wettelijke adviesorgaan van de regering en het parlement op het terrein van kunst, cultuur en media. De raad is onafhankelijk en adviseert, gevraagd en ongevraagd, over actuele beleidskwesties en subsidieaanvragen.